

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 135/2021 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan, sivistysvaliokuntaan, sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan ja talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta StVL 17/2021 vp
- talousvaliokunta TaVL 41/2021 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 20/2021 vp
- perustuslakivaliokunta PeVL 46/2021 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Elina Rydman, sisäministeriö
- neuvotteleva virkamies Jukka Tukia, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Tiina Tulirinta, sisäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Heidi Kaila, valtioneuvoston kanslia
- finanssineuvos Esko Pyykkönen, valtioneuvoston kanslia
- budjettineuvos Lauri Taro, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Mari Pajula, sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta
- asiantuntija Liisa Palola, sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta
- puheenjohtaja Leila Kostiainen, Lainsäädännön arviointineuvosto
- ylitarkastaja Juhani Ala-Kurikka, Poliisihallitus
- erikoistutkija Jani Selin, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- partneri Tuomas Tierala, Kreab Oy
- varatoimitusjohtaja Velipekka Nummikoski, Veikkaus Oy
- asiantuntija Suvi Rautakorpi, Finanssiala ry
- toimitusjohtaja Jari Salonen, Liikennepalvelukauppiat ry
- lakimies Kai Massa, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- yksikön päällikkö Inka Silvennoinen, Peluuri

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

- johtaja Ilkka Nieminen, Päivittäistavarakauppa ry
- puheenjohtaja Kari Rajainmäki, Suomen Urheiluveteraanit ry
- dosentti Janne Nikkinen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtioneuvoston kanslia
- oikeusministeriö
- sisäministeriö
- opetus- ja kulttuuriministeriö
- maa- ja metsätalousministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- markkinaoikeus
- Tietosuojavaltuutetun toimisto
- keskusrikospoliisi
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Eventio Group Oy
- Veikkaus Oy
- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
- European Gaming and Betting Association
- PAF
- Peluuri
- Suomen Pokerinpelaajat ry
- Veikkauksen edunvälittäjien verkosto
- ekonomisti Heikki Pursiainen
- professori Juha Raitio

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Finanssivalvonta
- Lidl Suomi Ky

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arpajaislakia. Lisäksi ehdotetaan muutettaviksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimesta annettua lakia, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia, oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettua lakia sekä sakon täytäntöönpanosta annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on ehkäistä ja vähentää rahapelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja lisäämällä arpajaislakiin tätä tavoitetta tukevia uusia säännöksiä. Esityksellä tavoitellaan myös rahapelitoiminnan valvonnan ja pelaajien oikeusturvan vahvistamista. Lisäksi esityksen tavoitteena on vahvistaa yksinoikeusjärjestelmän kykyä ohjata kysyntää arpajaislailla säänneltyyn rahapelitarjontaan rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen edelleen tehostamiseksi.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

Esityksellä toteutetaan hallitusohjelman mukainen arpajaislain uudistus rahapelipolitiikan tavoitteiden varmistamiseksi.

Arpajaislakiin lisättäisiin säännökset Veikkaus Oy:n rahapeliä pelaamiseksi edellytettävästä pakollisesta tunnistaumisesta sekä Veikkaus Oy:n rahapeliä toimeenpanosta kertyvän peli- ja pelaajatiedon hyödyntämisestä. Lakiin lisättäisiin myös säännökset arpajaislain vastaisten rahapeliä markkinoinnin johdosta annettavan kieltopäätöksen antamisesta luonnolliselle henkilölle. Lisäksi säädettäisiin hallinnollisen seuraamusmaksun määrittämisestä arpajaislain vastaisesta markkinoinnista. Arpajaislaissa säädettäisiin myös arpajaislain sääntelyn ulkopuolisen rahapeliä tarjonnan saavutettavuuden rajoittamiseksi maksuliikenne-estoista, jotka kohdistettaisiin rahapelejä arpajaislain vastaisesti markkinoiviin rahapeliyhtiöihin. Lisäksi Veikkaus Oy:n markkinointia ja rahapeliä toimeenpanon valvontaa koskevia säännöksiä täsmennettäisiin ja lakiin lisättäisiin säännökset raha-automaattien sijoittelusta ja omavalvonnasta. Lakiin lisättäisiin myös säännökset Veikkaus Oy:n mahdollisuudesta perustaa yritysten välistä liiketoimintaa harjoittava tytäryhtiö muuta kuin rahapelitoimintaa varten sekä perustettavan tytäryhtiön toimintaa koskevista edellytyksistä ja rajoituksista.

Muun kuin rahapelitoimintaa koskevan sääntelyn osalta arpajaislain bingopelin toimeenpanoa ja valvontaa koskevia säännöksiä muutettaisiin pidentämällä määräaikoja, jotka koskevat bingopelin voittojen enimmäisarvon seuranta-aikaa ja tilityksen antamista.

Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi arpajaislain muutosten johdosta välttämättömät muutokset henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettuun lakiin, oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettuun lakiin sekä sakkon täytäntöönpanosta annettuun lakiin.

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2022 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuonna 2022. Pakollisen tunnistaumisen osalta säännöksiä kuitenkin sovellettaisiin vaiheittain siten, että vuoden 2024 alusta kaikki rahapelaaminen tapahtuisi tunnistautuneena. Maksuliikenne-estoja koskevia säännöksiä sovellettaisiin 1.1.2023 alkaen.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Arpajaislain uudistaminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arpajaislakia (1047/2001) sekä siihen liittyen eräitä muita lakeja. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on rahapelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen nykyistä tehokkaampi ehkäiseminen ja vähentäminen yksinoikeusjärjestelmässä. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa järjestelmän kykyä ohjata kysyntää arpajaislailla säänneltyyn rahapeliä tarjontaan haittojen ehkäisyn ja vähentämisen tehostamiseksi. Esityksellä toteutetaan hallitusohjelmaan sisältyvät kirjaukset arpajaislain uudistamisesta.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

Arpajaislakia on sen voimassaolon aikana uudistettu useaan otteeseen erityisesti lain rahapelitoimintaa koskevien säännösten osalta. Vuonna 2010 toteutetussa uudistuksessa arpajaislakia on täydennetty säännöksillä, joilla on tehostettu rahapelaamisesta aiheutuvien sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemistä sekä lisätty viranomaisten keinoja puuttua lainvastaiseen rahapelitoimintaan. Vuonna 2012 toteutetussa uudistuksessa on siirrytty silloisesta muodollisesta toimilupajärjestelmästä lakisääteisten yksinoikeuksien järjestelmään, jossa oikeus rahapelien toimeenpanemiseen on säädetty laissa nimetyille yksinoikeuksien haltijoille Fintoto Oy:lle, Raha-automaattiyhdistykselle sekä Veikkaus Oy:lle.

Vuoden 2017 alussa voimaan tulleella lakimuutoksella rahapeliyhteisöt Fintoto Oy, Raha-automaattiyhdistys ja Veikkaus Oy ovat yhdistyneet yksinoikeusjärjestelmän vahvistamiseksi uudeksi valtion kokonaan omistamaksi rahapeliyhtiö Veikkaus Oy:ksi. Vuonna 2019 toteutetussa uudistuksessa arpajaislakiin lisättiin rahapelihaittojen ehkäisemisen ja vähentämisen tehostamiseksi säännökset pakollisesta tunnistautumista pelattaessa hajasijoitettuja raha-automaatteja.

Hallintovaliokunta on mainittujen lainmuutosten yhteydessä painottanut, että rahapelihaittojen ehkäisy ja tutkimus sekä hoidon kehittäminen ja näiden toimenpiteiden rahoitus ovat rahapelipolitiikkamme onnistumisen kannalta keskeinen asiakokonaisuus (HaVM 25/2016 vp). Uudet käytännön toimenpide-ehdotukset ovat kuitenkin tuolloin puuttuneet hallituksen esityksestä, mikä on valiokunnan saaman selvityksen mukaan johtunut aikataulusyistä. Valiokunta on korostanut, että rahapelilainsäädännön uudistamisen toiseen vaiheeseen on ryhdyttävä mahdollisimman ripeästi ja siinä tulee konkretisoida rahapelipolitiikkamme keskeistä tavoitetta, pelihaittojen ehkäisyä, ja haittojen ehkäisyyn liittyviä toimenpiteitä. Valiokunta on myös korostanut, että haittojen ehkäisyyn tavoitteen tulee näkyä selkeästi myös uuden yhtiön johdon palkitsemisjärjestelmässä.

Hallintovaliokunta on lisäksi pitänyt edellä mainitussa mietinnössään tärkeänä, että arpajaislainsäädännön uudistamisen seuraavassa vaiheessa tehostetaan rahapelien toimeenpanon valvontaa. Valiokunta on kuitenkin samalla todennut, että eri tahojen näkemykset jatkovalmistelun keskeisistä lähtökohdista ja tavoitteista poikkeavat toisistaan osin merkittävästikin. Valiokunta on korostanut arpajaislainsäädännön uudistamisen toisen vaiheen aloittamista pikaisesti. Vuoden 2019 uudistusta koskevassa mietinnössään valiokunta on pitänyt erittäin tärkeänä, että arpajaislainsäädännön uudistamista jatketaan aiemmin tehtyjen linjausten ja muun muassa tuolloin käynnissä olleen esiselvityksen pohjalta yhteistyössä alan keskeisten toimijoiden kanssa (HaVM 31/2018 vp).

Nyt käsiteltävänä oleva uudistus on osa tätä jatkumoa. Arpajaislakia ehdotetaan muutettavaksi muun muassa siten, että pakollinen tunnistauminen koskee jatkossa kaikkea rahapelaamista. Veikkaus Oy:n markkinointia ja rahapelien toimeenpanon valvontaa koskevia säännöksiä täsmennetään ja lisätään säännökset raha-automaattien sijoittelusta ja omavalvonnasta. Myös pelikasinoita ja pelisaleja koskevaa sääntelyä täsmennetään. Lakiin ehdotetaan lisättäviksi säännökset Veikkaus Oy:n peli- ja pelaajadatan käsittelystä rahapelihaittojen seurannassa ja arvioinnissa sekä rahapelihaittoja koskevassa tutkimuksessa. Lisäksi rahapeliyhtiöiden markkinointia koskevia säännöksiä muutetaan ja säädetään yksinoikeusjärjestelmän ulkopuoliseen rahapelaamiseen liittyvän maksuliikenteen estämisestä. Laissa säädettäisiin myös Veikkaus Oy:n uudesta yritysten välisestä liiketoiminnasta muuta kuin rahapelitoimintaa varten.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan näkemyksen mukaan esitykseen sisältyvät muutokset ovat tarpeellisia rahapelijärjestelmän uudistamiseksi (StVL 17/2021 vp). Talousvaliokunta katsoo, että nyt käsittelyssä oleva lainsäädäntöehdotus ei merkittäväällä tavalla muuta sääntelyä pelihaittojen torjumisen edellytysten kohentamiseksi, mutta se on kuitenkin askel oikeaan suuntaan (TaVL 41/2021 vp). Sivistysvaliokunta kannattaa hallituksen esityksen pyrkimystä rahapelihaittojen aiheuttamien ongelmien estämiseksi ja lieventämiseksi ja pitää rahapelihaittojen vähentämistä tärkeänä yhteiskunnallisena tavoitteena (SiVL 20/2021 vp).

Perustuslakivaliokunta lausunnossaan esittää (PeVL 46/2021 vp), että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 14 b §:stä ja 62 l §:n 2 momentin 2 kohdasta tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Lausuntovaliokuntien yksityiskohtaisempien huomautusten osalta hallintovaliokunta viittaa jäljempänä esitettyyn.

Ehdotetulla uudistuksella ei puututa tuotonjaon perusteisiin. Tuotonjaon uudistamista selvitetään parhaillaan erillisessä valtioneuvoston asettamassa, valtioneuvoston kanslian johtamassa hankkeessa, jonka tehtävänä on laatia ehdotus uudeksi rahoitusmalliksi rahapeliuotoilla rahoitettujen toimintojen rahoittamiseksi vuoden 2024 alusta lukien.

Lisäksi voidaan todeta, että sosiaali- ja terveysministeriössä on valmisteltavana rahapelipoliittinen ohjelma, jonka tavoitteena on luoda suuntaviivat haittoja ehkäisevän ja vähentävän rahapelipolitiikan toteuttamiselle vuoteen 2030.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Pakollinen tunnistautuminen

Hallituksen esityksen lähtökohtana on ollut yksinoikeusjärjestelmän säilyttäminen ja sen vahvistaminen. Yksinoikeusjärjestelmässä pitäytymistä perustelee se, että yhden toimijan mallissa rahapeli-toiminnan ohjaus ja valvonta on kustannustehokasta ja pelirajojen asettaminen pelihaittojen ehkäisemiseksi on helpompaa kuin monen toimijan mallissa, mikä kytkeytyy kansanterveyden edistämistavoitteeseen. Pakollinen tunnistautuminen on tässä suhteessa merkityksellistä.

Vuonna 2019 toteutetussa uudistuksessa arpajaislakiin on lisätty rahapelihaittojen ehkäisemisen ja vähentämisen tehostamiseksi säännökset pakollisesta tunnistautumisesta pelattaessa hajasijoitettuja raha-automaatteja (laki 677/2019). Säännökset tulevat voimaan 1.1.2022. Veikkaus Oy on omaehtoisesti aikaistanut pakollisen tunnistautumisen käyttöönottoa siten, että pakollista tunnistautumista on edellytetty 12.1.2021 lukien.

Nyt ehdotetulla lainmuutoksella laajennetaan pakollinen tunnistautuminen kaikkeen rahapelaamiseen (1. lakiehdotuksen 14 §). Pakolliseen tunnistautumiseen siirryttäisiin vaiheittain siten,

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

että säännöksiä pakollisesta tunnistautumisesta muiden rahapelien kuin pelipisteissä myytävien raaputusarpojen (rahapika-arpajaiset) osalta sovellettaisiin vuoden 2023 alusta lukien. Säännösten soveltaminen pelipisteissä myytäviin raaputusarpoihin alkaisi vuoden 2024 alusta.

Hallintovaliokunta pitää pakollista tunnistautumista rahapelihaittojen ehkäisemisen kannalta erittäin tärkeänä. Valiokunta yhtyy sosiaali- ja terveystieteiden näkemysvaliokunnan näkemyskseen siitä, että tunnistautumisen ei itsessään ole riittävä toimenpide haittojen ehkäisemiseksi, mutta pakollinen tunnistautunut pelaaminen mahdollistaa viranomaiselle, Veikkaus Oy:lle ja pelaajalle itselleen erilaisten rajoitusten, peliestojen ja muiden pelaamisen hallinnan välineiden asettamisen. Pakollisella tunnistautumisella ja siihen liittyvillä asetettavilla pelaamista koskevilla rajoituksilla tehostetaan merkittävästi rahapelihaittojen torjuntaa ja vähennetään haittojen vaikutusta.

Myös talousvaliokunta pitää muutosta välttämättömänä ongelmapelaamisen hillitsemisen yhtenä elementtinä. Talousvaliokunnan lausunnon mukaan ylivelkaantumisen taustalla olevien seikkojen joukossa ongelmapelaaminen on erityisen merkittävä tekijä. Uudistuksen ongelmapelaamiseen liittyvien tavoitteiden kannalta keskeistä on pakollisen tunnistautumisen ulottaminen kaikkien pelaamiseen.

Hallintovaliokunta toteaa, että esityksessä ei oteta kantaa tappiorajoihin. Veikkaus Oy:n eräitä verkon välityksellä toimeenpantavia rahapelejä koskevasta tappiorajasta säädetään voimassa olevan arpajaislain nojalla annetulla sisäministeriön asetuksella (VN/23729/2021). Tähän sääntelymalliin ei ehdoteta muutoksia, vaan jatkossakin pelaamisen rajoituksista säädetään asetuksella. Tappiorajat ovat osa laajempaa pelaamisen hallintaan liittyvää asetusta säädettyä pelirajoituskokonaisuutta. Asetus sisältää lisäksi useita muita vastuullista pelaamista tukevia säännöksiä, kuten säännökset pelaajan itsensä asettamista rahansiirtorajoista sekä mahdollisuudesta asettaa itsensä pelikieltoon peliryhmä- tai pelituotekohtaisesti.

Hallintovaliokunta pitää nykyisiä tappiorajoja haittojen ehkäisyn ja vähentämisen näkökulmasta liian korkeina ja katsoo, että niitä tulee alentaa olennaisesti. Valiokunnan mielestä on tärkeää, että pelirajat asetetaan tietoon perustuen siten, että ne aidosti tukevat ongelmapelaamisen rajoittamista. Valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sisäministeriön asetuksessa VN/23729/2021 määriteltyjen vuorokausi- ja kuukausikohtaisten pakollisten enimmäistappiorajoitusten laskemiseksi tunnistautuneena pelattavien rahapelien osalta (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*).

Lisäksi valiokunta edellyttää, että hallitus panostaa ongelmapelaajien ja heidän läheisilleen tarjottavien erilaisten tuki- ja hoitopalvelujen saatavuuteen sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluihin (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

Sosiaali- ja terveystieteiden yhteistyössä toimiva rahapelitoiminnan haittariskien ja haittojen arviointiryhmä arvioi parhaillaan pelirajoituskokonaisuutta haittariskien näkökulmasta. Tietopohjaisten kehittämissuosituksen antaminen edellyttää arpajaislakiin ehdotettujen sosiaali- ja terveystieteiden ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitosta (THL) koskevien tiedonsaantioikeuksien voimaantuloa. Tämänhetkisen arviointin mukaan pelirajoituskokonaisuuden arviointi valmistuu kesällä 2022.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

Peli- ja pelaajadatan käsittely

Tietoon perustuvien haittatoimenpiteiden edistämiseksi ehdotetaan säädettäväksi pelaamisesta kertyvän peli- ja pelaajadatan hyödyntämisestä. Lakiehdotuksen mukaan Veikkaus Oy:llä on oikeus ja myös velvollisuus käyttää dataa haitallisen pelaamisen tunnistamisessa ja siihen puuttamisessa. Jotta varmistetaan, että viranomaisilla on käytössään kaikki tarvittava pelaamista koskeva tieto muun muassa pelihaittojen arvioinnin ja seurannan tehostamiseksi, laissa ehdotetaan säädettäväksi sekä sosiaali- ja terveysministeriölle että Terveysten ja hyvinvoinnin laitokselle oikeus saada Veikkaus Oy:ltä myös henkilötietoja.

Hallintovaliokunta korostaa, että käsiteltäessä henkilötietoja rahapelihaittojen seurantaan, tutkimusta ja haitallisuuden arviointia varten käsittelyn tavoitteena ei ole koskaan yksittäisen pelaajan tunnistaminen, vaan henkilötietoja käytetään ainoastaan ryhmätason analyysien muodostamiseksi. Arpajaislakiin sisältyy säännöksiä henkilötietojen käsittelyn suojatoimista. Esityksen perustelujen (s. 119) mukaan tällaisiksi suojatoimiksi on tunnistettu muun muassa henkilötietojen käsittelyn rajaaminen Veikkaus Oy:n lakisääteisten tehtävien vuoksi välttämättömään, säädettävä enimmäiskäsittelyaika sekä 44, 54 ja 55 §:ssä ehdotettu tietojen luovuttamisedellytyksiä koskeva sääntely. Käsittelyn edellyttämistä suojatoimista säädetään lisäksi henkilötietojen käsittelyyn yleislakina sovellettavassa tietosuojalain (1050/2018).

Tietosuoja-asetuksen edellyttämistä suojatoimista säädetään tietosuojalain 6 §:n 2 momentissa. Säännös sisältää 11-kohtaisen luettelon tällaisista toimenpiteistä. Hallintovaliokunta on katsonut tietosuojalain säätämisen yhteydessä antamassaan mietinnössä (HaVM 13/2018 vp), että luettelo toimii esimerkkiluettelona toimenpiteistä, joita voidaan käyttää suojatoimina. Muutkin suojatoimet ovat mahdollisia. Suojatoimien valintaan vaikuttaa muun muassa se, millaisista henkilötiedoista ja minkälaisesta käsittelystä kulloinkin on kyse. Valiokunta on mietinnössä todennut lisäksi, että rekisterinpitäjän harkintaan jää ensi vaiheessa sen arvioiminen, millaisia suojatoimenpiteitä henkilötietojen käsittelyyn sisältyvät riskit edellyttävät. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua osoitusvelvollisuudesta seuraa, että rekisterinpitäjän on kyettävä osoittamaan valittujen suojatoimien asianmukaisuus ja oikeasuhtaisuus.

Pakollinen tunnistautuminen lisää saatavilla olevan peli- ja pelaajadatan määrää, ja asiantuntijakuulemisessa on esitetty asiakasdatan käyttöön liittyviä huolia. Veikkaus Oy:n oikeudesta käsitellä henkilötietoja ja tietojen käyttötarkoituksesta säädetään lakiehdotuksen 51 §:ssä. Sen mukaan Veikkaus Oy saa käsitellä pykälän 1 momentissa mainittuja, yhtiön asiakkaita ja heidän pelaamistaan koskevia henkilötietoja, jos se on välttämätöntä rahapeleihin osallistuvien oikeusturvan takaamiseksi, väärinkäytösten ja rikosten estämiseksi, väärinkäytösten selvittämiseksi tai rahapelien pelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Valiokunta viittaa lisäksi jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa esitettyyn.

Hallintovaliokunta toteaa, että pelaamista koskevan tunnistautumisvelvoitteen myötä kertyvää peli- ja pelaajadataa ei saa hyödyntää pelaamisen edistämiseen. Ehdotetun 51 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa on nimenomaisesti todettu, että henkilötietojen automaattisen käsittelyn avulla tehtävää haittojen riskiarviointia ei saa hyödyntää pelaamisen edistämisen tarkoituksessa.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

Lakiehdotuksen 53 §:n 3 momentissa säädettäisiin siitä, että Veikkaus Oy saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tieteellistä tutkimusta varten yhtiön asiakkaita ja heidän pelaamistaan koskevia tietoja, jos tietojen saajalla on tietosuojalainsäädännön mukainen oikeus käsitellä näitä tietoja. Pykälän perustelujen mukaan tällä tarkoitetaan, että tutkimuksen tekijällä on oltava oikeudellinen peruste luovutettavien henkilötietojen käsittelylle ja tutkimuksessa on noudatettava tietosuojalainsäädännössä henkilötietojen käsittelylle asetettuja vaatimuksia. Veikkaus Oy rekisterinpitäjänä arvioi tapauskohtaisesti, täyttyvätkö edellytykset tietojen luovuttamiselle tutkimuskäyttöön. Tieteellistä tutkimusta ei ole määritelty tietosuojan yleislainsäädännössä, mutta tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 johdanto-osan mukaan henkilötietojen käsittelyä tieteellisiä tutkimustarkoituksia varten on tietosuoja-asetuksen soveltamista varten tulkittava laajasti. Tieteelliset tutkimustarkoitukset voivat tarkoittaa myös teknologian kehittämistä ja esittelyä, perustutkimusta, soveltavaa tutkimusta ja yksityisin varoin rahoitettua tutkimusta. Tieteellisen tutkimuksen tunnusmerkkeinä on salassa pidettävien tietojen luovutusedellytyksiä arvioitaessa pidetty asianmukaista tutkimussuunnitelmaa, tutkimuksen tekijöiden riittävää tieteellistä pätevyyttä sekä tutkimuksen autonomisuutta, julkisuutta ja tieteellisiä päätavoitteita (ks. KHO 181:2013). Ehdotetulla säännöksellä edistetään Veikkaus Oy:n peli- ja pelaajadatan tutkimuskäyttöä rahapelaamisen ja pelihaittoja koskevan tietopohjan laajentamiseksi myös muilta osin kuin arpajaislain 52 §:ssä tarkoitetun lakisääteisen tehtävän toimeenpanossa. Tällaista tutkimusta toteutetaan muun muassa yliopistoissa, Alkoholitutkimussäätiön jakamin apurahoin, Peliklinikalla sekä rahapelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen erikoistuneella järjestökentällä.

Veikkaus Oy:n tulee antaa vuosittain tuotonjakoasioita käsitteleville ministeriöille sekä sisäministeriölle ja Poliisihallitukselle kertomus pelitoimintansa kehityksestä ja niistä toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt pelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi (53 §:n 2 momentti). Ehdotettu sääntely merkitsee sitä, että jatkossa rahapelihaittoja koskevaan kertomukseen tulee sisällyttää tiedot myös siitä, miten Veikkaus Oy on ehdotetun 51 §:n 2 momentissa tarkoitettussa haittojen riskien arvioinnissa hyödyntänyt peli- ja pelaajadataa ja minkälaisiin toimenpiteisiin yhtiö on arvioinnin perusteella ryhtynyt.

Raha-automaattien hajasijoittelu

Arpajaislakiin sisältyviä raha-automaattien sijoittelua koskevia säännöksiä täsmennetään. Ehdotetun 16 §:n mukaan raha-automaatit tulee sijoittaa siten, että niillä pelaamista voidaan esteettömästi valvoa. Niitä ei saa sijoittaa siten, että niiden käyttäminen voi vaarantaa turvallisuutta tai aiheuttaa järjestyshäiriöitä. Pykälän 2 momentissa säädetään lisäksi uusi velvollisuus suunnitella raha-automaattien sijoittelun ja käytön periaatteet siten, että raha-automaattipelaamisesta aiheutuvat haitat olisivat mahdollisimman vähäisiä. Sijoittelussa ja käytettävänä pitämisessä on otettava erityisesti huomioon rahapelaamisen haitat alaikäisille ja haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille. Hallituksen esityksen perusteluissa (s. 107) on annettu esimerkkejä siitä, mitä automaattien käytettävänä pitämistä ja sijoittelua koskevat periaatteet voisivat käytännössä tarkoittaa.

Pykälämuutos mahdollistaa sen, että kauppojen auloissa tai muilla julkisilla paikoilla ei pidettäisi raha-automaatteja nähtävillä ja liiketiloissa voisi asioida ilman altistusta rahapelaamiselle. Tällöin raha-automaatit sijoitettaisiin siten, että liiketilassa käyvät henkilöt, mukaan lukien alaikäiset ja peliongelmaiset, eivät suoranaisesti altistuisi rahapelaamiselle näkemällä raha-automaatte-

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

ja tai muiden pelaamista. Esteetön valvonta on toteutettavissa myös esimerkiksi kameravalvonnan ja monitorin avulla.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi lisäksi raha-automaatteja koskevasta omavalvonnasta. Lakiehdotuksen 16 a §:n mukaan Veikkaus Oy:n ja raha-automaatin sijoituspaikan haltijan on laadittava omavalvontasuunnitelma sijoittelun ja valvonnan periaatteiden toteutumisen varmistamiseksi.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on lausunnossaan pitänyt sääntelyn täsmentämistä rahapeliautomaattien sijoittelun sekä omavalvonnan osalta tarpeellisena, mutta todennut, että haittojen ehkäisy ja vähentämisen kannalta merkittävää on, millä tavalla säännöksiä käytännössä toteutetaan. Omavalvontaa koskeva velvoite lisää pelipisteiden haltijoiden vastuuta. Valiokunnan näkemyksen mukaan pelihaittojen ehkäisy näkökulmasta on kuitenkin merkityksellistä, kuinka omavalvonnasta säädetään sisäministeriön asetuksessa sekä miten omavalvonnan toteutumista valvotaan.

Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisessa ehdotuksiin on esitetty erisuuntaisia näkemyksiä. Yhtäältä raha-automaattipelaamisen on todettu aiheuttavan eniten rahapelihaittoja ja katsottu, että hajasijoittelusta tulisi luopua ja siirtää automaattitiloihin. Toisaalta raha-automaattien sijoittelua koskeviin täsmennyksiin on suhtauduttu varsin kriittisesti. Huomiota on kiinnitetty myös siihen, että raha-automaateista saatavilla sijoituspaikkakorvauksilla on merkitystä varsinkin syrjäseutujen ja pienten paikkakuntien yrityksille, työpaikoille ja palveluiden säilymiselle.

Hallintovaliokunta pitää ehdotettuja täsmennyksiä rahapelihaittojen torjunnan tehostamiseksi kannatettavina. Hajasijoitettujen raha-automaattien aiheuttamia haittoja suoraan ja välillisesti vähentävät aiemmin säädetty, 1.1.2022 voimaan tuleva pakollinen tunnistautuminen, pakollisen tunnistautumisen mahdollistamat sisäministeriön asetuksella annettavat pelirajoitukset sekä edellä mainittu ehdotus omavalvonnasta. Valiokunta pitää pelirajoitusten sisältöä merkittävänä tekijänä, sillä esimerkiksi riittävän alhaisilla kulutusrajoilla on mahdollista vähentää rahapelihaittoja tehokkaasti. Valiokunta katsoo, että aiemmin säädettyjen raha-automaatteja koskevien toimenpiteiden ja nyt esitettävien toimenpiteiden vaikutusta raha-automaattipelaamisesta aiheutuvien rahapelihaittojen kehitykseen on tärkeä seurata ja arvioida.

Rahapeliä markkinointi ja hallinnollinen seuraamusmaksu

Myös ehdotetuissa uusissa markkinointisäännöksissä on huomioitu rahapelihaittojen torjunnan tehostaminen. Esityksessä ehdotetaan muun muassa arpajaislain 14 b §:ään rahapeliä markkinointia koskevia uusia säännöksiä, joilla markkinointia rajoitetaan nykyistä laajemmin. Ehdotuksen mukaan Veikkaus Oy saa markkinoida rahapelejä ja yhtiötä, jos markkinointi on määrältään, laajuudeltaan, näkyvyydeltään ja toistuvuudeltaan maltillista sekä välttämätöntä rahapelikäytön ohjaamiseksi tämän lain nojalla harjoitettavaan rahapelitoimintaan ja vähemmän taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja aiheuttavaan rahapelaamiseen. Laissa säädettäisiin myös kielletyistä markkinointikeinoista ja -tavoista.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta kannattaa ehdotettuja uusia markkinoinnin rajoituksia. Se kuitenkin toteaa, että toimeenpanon kannalta on merkityksellistä, miten esimerkiksi maltillisuuden vaa-

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

timusta tulkitaan sekä miten markkinoinnin valvonta toteutuu. Myös tiedottamisen ja markkinoinnin välinen ero voi olla epämääräinen.

Hallintovaliokunta pitää esitettyjä markkinoinnin rajoituksia tarpeellisina rahapelihaittojen torjunnan tehostamiseksi. Rajoitusten vaikutuksia tulee kuitenkin seurata. Seurannassa on syytä kiinnittää erityistä huomiota pelipisteissä tapahtuvaan markkinointiin, pelipaikkoja koskevaan tuoteinformaatioon, vedonlyöntipelejä koskevien muutosten vaikutuksiin sekä muutosten vaikutukseen järjestelmän ulkopuolisten pelien markkinointiin ja tarjontaan.

Rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen vuoksi hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että rahapelien markkinoinnissa tuodaan aina esille rahapelaamisen ikäraja ja informoidaan pelaajaa siitä, mistä on saatavilla tietoa pelaamisen hallinnan välineistä ja rahapeliongelmiiin apua tarjoavista palveluntuottajista. Hallintovaliokunta ehdottaa yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyin tavoin säännöksen täsmentämistä.

Perustuslakivaliokunta pitää ehdotetun 14 b §:n 2 momentin valtiosääntöisen arvioinnin kannalta merkityksellisenä erityisesti perusoikeuksiin kohdistuvan rajoituksen täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimusta. Ehdotettu 14 b § sisältää valiokunnan mielestä lukuisia tulkinnanvaraisia säännöksiä. Tällainen on esimerkiksi 1 momentin vaatimus, jonka mukaan markkinoinnin tulee olla määrältään, laajuudeltaan ja toistuvuudeltaan "maltillista". Sama koskee useita 2 momentissa lueteltuja kiellettyjä markkinoinnin tapoja: "rahapelaamisen ihannoiminen" (1 kohta), "rahapelaamisen arkipäiväistäminen" (3 kohta), "rahapelaamisen esittäminen keinoksi henkilön taloudellisen aseman parantamiseksi" (4 kohta) ja yleislauseketta "muu 1—11 kohdassa tarkoitettua tapaa vastaava tapa" (12 kohta).

Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin katsonut mainonnan pitkälle menevät rajoitukset mahdollisiksi esimerkiksi alkoholilain yhteydessä (ks. PeVL 54/2006 vp, s. 2—3). Valiokunta on myös tavoitteiltaan samantyyppisiin alkoholilain mainonnan rajoituksiin viitaten pitänyt perustuslain kannalta ongelmattomina aikaisempia arpajaislainsäädäntöön sisältyviä mainonnan rajoituksia huolimatta siitä, että rajoitukset olivat valiokunnan mukaan täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen näkökulmasta melko väljiä (PeVL 15/2010 vp, s. 3).

Perustuslakivaliokunnan mielestä suhteessa tähänkin käytäntöön arpajaislain 14 b §:n ehdotettu sääntely on huomattavan avointa. Ehdotettu sääntely myös poikkeaa aikaisemmin arvioidusta ehdotuksista. Nyt arvioitavaan sääntelyyn sisältyy mahdollisuus seuraamusmaksun määräämiseen. Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 62 d §:ssä ehdotetaan säädettäväksi oikeudesta määrätä seuraamusmaksu rahapelien markkinoinnista annetun 14 b §:n rikkomisesta ja 62 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetyin markkinointikiellon rikkomisesta.

Perustuslakivaliokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen. Hallinnollisen seuraamuksen yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määräämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Valiokunta on myös katsonut, että hallinnollisen seuraamuksen määräämisessä on kyse merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Näistä syistä laissa on täsmällisesti ja selkeästi säädettävä maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvel-

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

vollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista (ks. esim. PeVL 12/2019 vp, s. 8 ja PeVL 10/2016 vp, s. 7).

Vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, ei sääntelyn tarkkuuden yleistä vaatimusta kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa. (esim. PeVL 9/2018 vp, s. 3).

Ehdotetun seuraamusmaksujärjestelmän liittäminen arpajaislain rahapelien markkinointia koskeviin rajoituksiin korostaa siten vaatimusta sääntelyn täsmällisyydestä. Perustuslakivaliokunnan mielestä ehdotetun 14 b §:n sisältämien markkinoinnin rajoitusten sisältöä on olennaisesti täsmennettävä. Tämä on edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Valiokunnan mielestä lakiehdotus voidaan tältä osin saattaa perustuslainmukaiseksi esimerkiksi täsmentämällä pykälän 2 momentin edellä lueteltuja 1—11 kohdan avoimia ilmauksia tai poistamalla 12 kohdan yleislauseke.

Hallintovaliokunta toteaa, että ehdotetussa 14 b §:ssä säädetään voimassa olevaa lakia huomattavasti täsmällisemmin ja tarkkarajaisemmin Veikkaus Oy:n markkinoinnista. Pykälän 2 momentin perustelujen mukaan kiellettyjä markkinointikeinoja ja -tapoja ei ole katsottu olevan mahdollista luetella tyhjentävästi, koska kaikkia sellaisia markkinoinnin muotoja, jotka voivat edistää haittoja aiheuttavaa rahapelaamista, ei ole mahdollista ennakkollisesti tunnistaa. Tämän vuoksi hallituksen esityksessä on 2 momentin 12 kohdassa ehdotettu säädettäväksi, että markkinoinnilla ei saa edistää rahapelihaittoja aiheuttavaa pelaamista myöskään muulla momentin 1—11 kohdassa tarkoitettua tapaa vastaavalla tavalla.

Hallintovaliokunta toteaa, että 2 momentin luettelo sisältää markkinointia koskevia periaatteita, joiden EU-tuomioistuin on oikeuskäytännössään katsonut olevan ristiriidassa rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen ehkäisemiseen ja vähentämiseen tähtäävässä rajoitetussa rahapelijärjestelmässä. Luettelon kohtiin sisältyvät ilmaisut ja käsitteet ovat valiokunnan näkemyksen mukaan sääntelykohteen Veikkaus Oy:n, markkinoinnin valvonnasta vastaavan Poliisihallituksen sekä myös laajemmin rahapelialan eri toimijoiden keskuudessa yleisesti käytettäviä, tunnistettavia ja ymmärrettäviä. Perustuslakivaliokunnan esille nostamat kielletyt markkinointitavat (ihannointi, arkipäiväistäminen, taloudellisen aseman parantaminen) sisältyvät Veikkaus Oy:n omiin markkinointiviestintään vastuullisuusperiaatteisiin, ja Poliisihallitus on käsitellyt kyseisiä markkinointitapoja rahapelien markkinointia koskevissa linjauksissaan.

Perustuslakivaliokunnan valtiosääntöoikeudellisen huomautuksen huomioon ottamiseksi hallintovaliokunta ehdottaa 14 b §:n 2 momentin muuttamista yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyin tavoin.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että sanktioita koskevan sääntelyn tulee olla oikeasuhtaista (PeVL 74/2002 vp, s. 5, PeVL 12/2006 vp, s. 2—3, PeVL 11/2009 vp, s. 7—8, PeVL 58/2010 vp, s. 6/I). Seuraamusmaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin. Lakiehdotuksen 62 e §:n 1 momentissa luetellaan kokonaisarvioinnissa huomioon otettavat seikat. Perustuslakivaliokunta on pitänyt hallinnollisten sanktioiden oikeasuhtaisuuden kannalta merkittävänä paitsi säännöksiä sanktioiden euromääräisestä suuruudesta myös säännöksiä seuraamuksen suuruuden määräytymisessä huomioon otettavista seikoista ja seuraamusmaksun määräämät-

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

tä jättämisestä. Valiokunta on myös käytännössään edellyttänyt, että viranomaisen harkinnan sanktion määräämättä jättämisestä tulee olla sidottua harkintaa siten, että seuraamusmaksu on jätettävä määräämättä laissa säädettyjen edellytysten täytyessä (PeVL 49/2017 vp, PeVL 39/2017 vp). Sääntelyä seuraamusmaksun määräämättä jättämisestä on täsmennettävä.

Hallintovaliokunta ehdottaa 62 f §:ää seuraamusmaksun määräämättä jättämisestä täsmennettäväksi yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyin tavoin.

Seuraamusmaksun suuruuden osalta hallintovaliokunta toteaa, että seuraamusmaksun määräämisen perusteena on muu kuin vähäisenä pidettävä arpajaislain rikkominen. Arpajaislakiin sisältyvät markkinointisäännökset ovat keskeinen osa rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä koskevaa sääntelyä. Markkinointisäännösten rikkomisesta määrättävän seuraamusmaksun on oltava riittävän suuri erityis- ja yleisestävän vaikutuksen saavuttamiseksi. Valiokunta toteaa myös, että lakiehdotukseen sisältyvät erilliset säännökset seuraamusmaksun suuruudesta oikeushenkilöiden ja luonnollisten henkilöiden osalta. Luonnolliseen henkilöön kohdistettavan kiellon ja seuraamusmaksun määräämismahdollisuuden tavoitteena on puuttua varsinkin sosiaalisen median kautta tehtyyn markkinointiin, jonka kohdeyleisöä ovat erityisesti nuoret. Ottaen lisäksi huomioon se, että seuraamusmaksun suuruus perustuu 62 e §:n 1 momentin mukaisesti kokonaisarviointiin, ei ehdotettuja seuraamusmaksuja voida valiokunnan mielestä pitää säännösten tavoitteiden näkökulmasta liian suurina.

Lakiehdotuksen 62 d §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 127) todetaan, että seuraamusmaksua tulisi käyttää vain sellaisissa tapauksissa, joissa rikkomus "osoittaa selkeää piittaamattomuutta" noudattaa arpajaislain 14 b §:ää tai 62 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua kieltoa. Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että tällainen seuraamusmaksun viimesijaisuuteen kiinnittyvä näkökohta ei ilmene erityisen selkeästi seuraamusmaksua koskevista säännöksistä. Säännöstä tulee tältä osin täsmentää.

Hallintovaliokunta toteaa, että seuraamusmaksun käyttöala on rajattu säännösten (62 d §) lain tahalliseen rikkomiseen eikä seuraamusmaksun määrääminen voi perustua huolimattomuuteen. Lisäksi 62 f §:ssä säädetään, että seuraamusmaksua ei esitetä määrättäväksi eikä määrätä, jos rikkomus on vähäinen. Säännöksistä ilmenee selvästi menettelyn moitittavuus. Lisäksi valiokunnan ehdottaman 62 f §:n 2 momentin mukaan esitys tulee jättää tekemättä ja seuraamusmaksu määräämättä silloin, jos rahapelin toimeenpanija, elinkeinonharjoittaja tai luonnollinen henkilö on ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen eikä rikkomus ole vakava tai toistuva.

Hallintovaliokunta toteaa, että perustuslakivaliokunnan lausunnossa viitattu esityksen perustelujen lausuma (s. 72 ja 127) selkeästä piittaamattomuudesta on hallituksen esityksessä kytketty nimenomaan Poliisihallituksen harkintavaltaan asiassa. Hallintovaliokunta korostaa, että hallintolain (434/2003) 6 §:n mukaan viranomaisen toimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Seuraamusmaksun määräämiseen kohdistuu jo siten voimassa olevan oikeuden mukaan säädösperustainen vaatimus, jonka mukaan viranomaisen on mitoitettava toimintansa alimmalle sellaiselle tasolle, jolla saadaan aikaan tarvittava vaikutus. Tällä on hallintolain esitöiden (HE 72/2002 vp, s. 60) mukaan tärkeä merkitys erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa viranomaisen joutuu harkitsemaan yksityisen kannalta epäedullisia oikeudellisia seuraamuksia.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

Poliisihallituksessa on siten jo voimassa olevan oikeuden mukaisesti käytettävä ensisijaisesti lievempiä keinoja puuttumisessa arpajaislain vastaiseen toimintaan. Koska hallintovaliokunta on lisäksi edellä sanotun mukaisesti täsmentänyt 62 f §:n 2 momenttiin sisältyvää harkintavaltaa seuraamuksen määräämättä jättämisestä tapauksissa, jotka eivät ole toistuvia tai vakavia ja joissa on ryhdytty riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen, ilmenee perustuslakivaliokunnan viittaama selkeä piittaamattomuus riittävällä tavalla sääntelyn sisällöstä, eikä sen edelleen täsmentäminen ole hallintovaliokunnan mielestä tarpeen.

Maksuliikenteen estot

Arpajaislaissa ehdotetaan säädettäväksi maksuliikenne-estoista, jotka kohdistetaan rahapelejä arpajaislain vastaisesti markkinoiviin rahapeliyhtiöihin. Maksuliikenne-estoilla on esityksen perustelujen mukaan (s. 52) tarkoitus pyrkiä rajoittamaan sellaisen yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisen rahapelitarjonnan saatavuutta, jota markkinoidaan arpajaislain vastaisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että pankki tai muu maksupalveluntarjoaja estää sellaiset maksutapahtumat, jotka liittyvät lainsäädännön vastaiseen rahapelitoimintaan.

Maksuliikenteen estot ovat sosiaali- ja terveysvaliokunnan näkemyksen mukaan markkinoinnin rajoitusten ohella tarpeellinen keino rajoittaa järjestelmän ulkopuolisten pelien saatavuutta. Mitä tehokkaammin yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolista pelaamista maksuliikenteen estoilla tai muilla, esimerkiksi markkinoitiin kohdentuvilla rajoituksilla pystytään torjumaan, sitä paremmin kokonaisuus tukee haittojen ehkäisyn ja vähentämisen näkökulmasta kestäväää rahapelipolitiikkaa sekä arpajaislain mukaisen rahapelitoiminnan järjestämistä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mukaan tutkimusnäytön perusteella tarjonnan rajoittaminen on tehokkain keino ehkäistä haittoja. Maksuliikenteen estoilla nostetaan kynnystä siirtyä kotimaisen järjestelmän ulkopuolelle pelaamaan. Estojen on arvioitu myös vähentävän järjestelmän ulkopuolisten toimijoiden kiinnostusta Suomen markkinaa kohtaan. Vähentämällä järjestelmän ulkopuolisten pelien saatavuutta voidaan lisäksi vähentää painetta lisätä Veikkaus Oy:n pelitarjontaa vastauksena järjestelmän ulkopuoliselle tarjonnalle.

Talousvaliokunta toteaa asiantuntijakuulemisessaan tuodun esille, että rahapelaamiseen liittyvä maksuliikenne voi olla hankala erottaa muun maksuliikenteen joukosta ja estojen kohdentaminen näin ollen osoittautua vaikeaksi. Talousvaliokunta korostaa tarvetta varmistua siitä, että estoilla ei häiritä laillista maksuliikennettä. Koska maksuестоissa on kysymys olennaisilta osin Suomen rajojen ulkopuolella tapahtuvan maksutapahtuman estämisestä, säännös voi olla myös valvonnan uskottavan toteuttamisen näkökulmasta hankala. Talousvaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota lisäkustannuksiin, joita maksupalveluntarjoajille aiheutuu maksuliikenne-estojen edellyttämistä tietojärjestelmämuutoksista.

Lakiehdotuksen 62 l §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan maksupalveluntarjoaja ei saa toteuttaa tai käynnistää rahapelaamista koskevaa maksutapahtumaa, jossa maksajana on pelaaja ja maksunsaajana on 1 momentissa tarkoitettu rahapelien toimeenpanija. Perustuslakivaliokunnan mukaan maksuliikenteen esto on tältä osin merkityksellinen perustuslain 18 §:ssä tarkoitettujen elinkeinovapauden kannalta. Valiokunnan mielestä ehdotetun säännöksen voidaan tältä osin katsoa täyttävän perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset eikä se siten vaikuta lakiehdotuksen säätämistä

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

jestykseen. Hallituksen esityksen perusteluissa (s. 75) viitataan kuitenkin siihen, että käytännössä sääntelyn vaikuttavuus rahapelihaittojen ehkäisemisessä riippuu siitä, kuinka tehokkaasti maksuliikenteen estot tai muut estot kyetään toteuttamaan. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tutkimusnäyttöä maksuestojen vaikuttavuudesta rahapelihaittojen ehkäisemiseen tai vähentämiseen ei ole, vaikka vaikutus voikin olla haittoja ehkäisevä ja painottua erityisesti satunnaisesti verkkorahapelejä pelaaviin pelaajiin. Tutkimusnäyttö osoittaa sinänsä, että eräs tehokkaimmista keinoista vähentää rahapelihaittoja on haitallisimpien rahapelien saatavuuden merkittävä rajoittaminen. Hallintovaliokunnan on syytä tarkastella huolellisesti pelaajaan kohdistuvan eston taroituksenmukaisuutta suhteessa sen käytännön tehokkuuteen ja lain tavoitteisiin.

Hallintovaliokunta toteaa, että säännösten tavoitteena on arpajaislain sääntelyn ulkopuolisen tarjonnan saatavuutta rajoittamalla tehostaa rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä. Esityksen perustelujen mukaan maksuliikenne-estot ovat välttämätön keino rajoittaa järjestelmän ulkopuolisten pelien saatavuutta. Tarve rajoittaa yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisten rahapelien saatavuutta on korostunut rahapelaamisen digitalisoiduttua voimakkaasti. Erilaiset haittojen torjuntaan kohdistuvat toimet jäävät yksinoikeusjärjestelmässä osin tehottomiksi, jos samanaikaisesti ei puututa kansallisten sääntelytoimien ulottumattomissa olevaan yksinoikeusjärjestelmän ulkopuoliseen rahapelitarjontaan. Maksuliikenne-estojen käyttöönotto on perusteltua myös siitä näkökulmasta, että yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisen tarjonnan riskitaso on keskimäärin Veikkaus Oy:n tarjontaa korkeampaa. Lisäksi on olemassa näyttöä siitä, että yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisesta pelaamisesta aiheutuvat haitat ovat kasvaneet.

Hallintovaliokunta katsoo, että maksuliikenne-estoilla voidaan niiden kiertämismahdollisuudesta huolimatta saavuttaa tavoiteltu päämäärä rahapelihaittojen tehokkaammasta ehkäisystä. Olettavasti ainoastaan osa pelaajista käytännössä hyödyntäisi kiertomahdollisuuksia. Estojen käyttöönoton voidaan arvioida lisäävän pelaajien tietoisuutta siitä, että niiden kohteena on arpajaislailla sääntelemätön toiminta, jota ei myöskään valvota kansallisten viranomaisten toimesta. Maksuliikenne-estojen voidaan arvioida myös nostavan kynnystä pelata yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisten rahapeliyhtiöiden rahapelejä. Lisäksi maksuliikenne-estojen käyttöönoton arvioidaan vähentävän yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisten toimijoiden kiinnostusta Manner-Suomen rahapelimarkkinaa kohtaan. Näin ollen maksuliikenne-estoja voidaan pitää tarkoituksenmukaisena keinona haittojen torjunnan tehostamiseksi.

Rahapelihaittojen määrän vähentäminen ja torjuminen väestötasolla edellyttää toimenpiteitä, joilla vaikutetaan kaikkiin rahapelejä pelaavien ryhmiin, ei yksinomaan ongelmapelaajiin. Tämän vuoksi arvioidaan olevan välttämätöntä, että maksuliikenteen estot koskisivat kaikkia pelaajia riippumatta siitä, onko joidenkin pelaajien osalta kyse haittoja aiheuttavasta rahapelaamisesta tai mahdollisesti toimeentulon hankkimisesta rahapelaamisella. Myös ammattimaiseen rahapelaamiseen voi liittyä haittoja.

Ehdotetut maksuliikenne-estot eivät koske kaikkea yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolista rahapelitarjontaa vaan estot kohdentuvat ainoastaan sellaisiin toimijoihin, jotka erilaisilla markkinointitoimillaan tietoisesti ja tarkoituksella rikkovat tai pyrkivät kiertämään arpajaislaissa säädettyä markkinointikieltoa. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa toteama elinkeinovapautteen puuttuminen rajoittuu arpajaislain vastaisesti markkinoitujen rahapelien maksuliikenteen estämisen aiheuttamaan elinkeinovapauden rajoittamiseen.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

Hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan esityksen tavoitetta ei ole mahdollista saavuttaa elinkeinovapautta vähemmän rajoittavin keinoin. Esimerkiksi erilaisilla pelaajan itsensä asettamilla rajoitustoimenpiteillä, kuten rahapelaamisen estävillä mobiilisovelluksilla tai vapaaehtoisilla maksukorttistoilla, ei voida saavuttaa ehdotetun maksuliikenne-estosääntelyn tavoitetta rahapelihaittojen tehokkaammasta ehkäisemisestä omaehtoisten toimenpiteiden perustuessa vapaaehtoisuuteen, eikä niillä voida myöskään vaikuttaa yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisten toimijoiden halukkuuteen kohdistaa arpajaislain vastaista markkinointiaan Suomeen.

Perustuslakivaliokunnan mielestä pelitilille maksetut pelivoitot ja sille talletetut varat kuuluvat perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuuden suojaan piiriin. Merkityksellistä on, että hallituksen esityksen perusratkaisuihin kuuluu rajoitusten kohdistuminen pelaajien asemesta elinkeinotoimintaan, eikä osallistumista muun kuin Veikkaus Oy:n toimeenpanemiin rahapeleihin ole laissa kielletty. Pelaaja on siten saanut mahdolliset voittonsa laillisesti. Valiokunnan mielestä eston muodostama puuttumista omaisuuden suojaan voidaan pitää merkittävänä, koska se voi omistusoikeuden sinänsä säilyessä estää henkilön laillisesti ansaitsemien omaisuuserien suorittamisen hänelle. Rajoituksen tarkoituksena oleva Veikkaus Oy:n yksinoikeuden suojaamispyrkimys ei valiokunnan mielestä edes kiinnitettynä välillisesti lakiehdotuksen taustalla oleviin rahapelihaittojen ehkäisyä ja torjuntaa koskeviin tavoitteisiin muodosta riittävää perustetta näin pitkälle menevälle perusoikeusrajoitukselle. Lakiehdotuksen 62 l §:n 2 momentista on poistettava 2 kohta. Tämä on edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyksessä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta hallintovaliokunta ehdottaa yksityiskohtaisissa perusteluissa 62 l §:n 2 momentin 2 kohdan poistamista. Lisäksi hallintovaliokunta ehdottaa 62 l §:n 2 momenttiin sisältyvän pelaajan käsitteen täsmentämistä.

Veikkaus Oy:n uusi yritysten välinen liiketoiminta

Laissa ehdotetaan säädettäväksi Veikkaus Oy:n mahdollisuudesta perustaa yritysten välistä liiketoimintaa harjoittava tytäryhtiö muuta kuin rahapelitoimintaa varten sekä perustettavan tytäryhtiön toimintaa koskevista edellytyksistä ja rajoituksista (12 §, 13 b §). Tytäryhtiön ja emoyhtiön väliset taloudelliset suhteet tulee järjestää markkinaehtoisesti ja tytäryhtiön toiminta tulee eriyttää kirjanpidollisesti emoyhtiön toiminnasta. Tytäryhtiön perustaminen edellyttää valtioneuvoston kanslian myöntämää lupaa. Ehdotuksen tarkoituksena on, että Veikkaus Oy:n pelikehitysosaamista voidaan hyödyntää kaupallisesti myyden palveluja ja tuotteita ulkomaisille rahapelia alan yhtiöille. Kyse ei ole rahapelipalveluiden tarjoamisesta kuluttajille. Uudesta liiketoiminnasta mahdollisesti kertyvä tuotto tilitetään arpajaislailla säädettyihin yleishyödyllisiin tarkoituksiin.

Talousvaliokunta toteaa antamassaan lausunnossa, että hallituksen esitys sisältää perustettavan uuden yhtiön osalta asianmukaisen kilpailuoikeudellisen analyysin määräävän aseman väärinkäyttöä koskevasta SEUT 102 artiklasta, valtion kilpailua rajoittavaa toimintaa koskevasta SEUT 106 artiklasta ja kiellettyjä valtiontukia koskevasta SEUT 107 artiklasta. Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan esitys ei ole tältä osin ongelmallinen.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että vaikka sääntely sinänsä näin muotoiltuna ei valiokunnan saaman selvityksen mukaan ole Euroopan unionin yksinoikeusjärjestelmää kos-

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

kevan oikeuden kanssa ristiriidassa, tytäryhtiötä mahdollisesti perustettaessa ja sen toiminnassa tulee ottaa huomioon, että omaksuttavat käytännöt voivat muodostua ongelmallisiksi unionin oikeuden kannalta. Valiokunta pitää yleisemminkin tärkeänä, että valtioneuvosto seuraa vastaisuudessa tarkasti rahapelitoimintaa koskevan Euroopan unionin sääntelyn ja oikeuskäytännön kehittymistä ja arvioi suomalaisen järjestelmän yhteensopivuutta sen kanssa.

Rahapelialan voimakas digitalisoituminen ja nopea uusien teknologioiden käyttöönotto muuttavat toimialaa nopeasti. Veikkauksen uuden yritysten välisen liiketoiminnan mahdollistamisen arvioidaan parantavan Veikkaus Oy:n toimintaedellytyksiä, mikä puolestaan tukee yksinoikeusjärjestelmän kykyä kanavoida kysyntää arpajaislailla säänneltyyn rahapelitarjontaan. Valtioneuvoston kanslian lupaharkinnassa, uuden liiketoiminnan käytännön valmistelussa sekä sen käytännön toteutuksessa tulee ottaa huomioon yksinoikeusjärjestelmän ja arpajaislain asettamat vaatimukset sekä muut oikeudelliset reunaehdot.

Rahapelitoimintaan liittyy luontaisesti jännite rahapelitoiminnan tuottojen ja kansanterveyden suojaamisen välillä. Hallintovaliokunta pitää perusteltuna sitä, että samalla kun esitetään perustettavaksi Veikkaus Oy:n uusi liiketoimintamalli, kiinnitetään kriittistä huomiota rahapelien markkinointiin ja valvontaa koskevia säännöksiä täsmennetään. Rahapelijärjestelmän johdonmukaisuus on tärkeä myös EU-oikeuden näkökulmasta.

Loppupäätelmät

Käsiteltävänä olevan arpajaislain muutoksen pääasiallisena tavoitteena on rahapelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen nykyistä tehokkaampi ehkäisyminen ja vähentäminen yksinoikeusjärjestelmässä. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa järjestelmän kykyä ohjata kysyntää arpajaislailla säänneltyyn rahapelitarjontaan haittojen ehkäisyn ja vähentämisen tehostamiseksi. Tähän mietintöön sisältyvät säännösehdotukset muodostavat kokonaisuuden näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Taustalla on painava hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden suojeluun liittyvä yhteiskunnallinen intressi rahapelaamisen aiheuttaessa yksilölle monenlaisia haittoja, jotka heijastuvat myös lähiympäristöön ja koko yhteiskuntaan. Rahapelihaittojen määrän vähentäminen väestötasolla edellyttää toimenpiteitä, joilla torjutaan arpajaislain vastaista yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolista tarjontaa sekä vaikutetaan kaikkiin rahapelejä pelaavien ryhmiin, ei yksinomaan ongelmapelaajiin. Hallintovaliokunnan arvion mukaan lainmuutokselle asetettua tavoitetta ei ole mahdollista saavuttaa perusoikeuksia vähemmän rajoittavin keinoin, sillä voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyvät vähemmän rajoittavat keinot ovat osoittautuneet käytännössä riittämättömiksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen vaikutuksia seurataan.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki arpajaislain muuttamisesta

14 §. Pelaajan rekisteröinti, tunnistautuneena pelaaminen, pelitili ja asiakkaan tunteminen. Valiokunta ehdottaa pykälän 4 momenttiin teknistä korjausta. Säännöksessä on tarkoitus viitata 1 ja 3 momenttiin.

14 b §. Rahapelien markkinointi. Perustuslakivaliokunnan valtiosääntöoikeudellisen huomautuksen huomioon ottamiseksi hallintovaliokunta ehdottaa, että avoimia ilmaisia pykälän 2 momentissa täsmennetään.

Lisäksi valiokunta ehdottaa, että pykälän 7 momenttiin sisältyviä tiedonantovelvollisuuksia täsmennetään. Hallituksen esityksessä ehdotetun säännöksen mukaan rahapelien kuvallisen tai painetussa julkaisussa julkaistun markkinoinnin tulee aina sisältää tieto rahapelaamisen sallitusta ikärajaista sekä tieto pelaajan mahdollisuudesta asettaa itselleen pelikielto ja rahapeliongelmiin apua tarjoavasta palveluntuottajasta, jos tämä on markkinointimateriaalissa käytettävän tilan vuoksi mahdollista.

Valiokunta kiinnittää ensinnäkin huomiota mainittuun 7 momenttiin sisältyvään tietojen antamisvelvollisuutta lieventävään määreeseen "mikäli tämä on markkinointimateriaalissa käytettävän tilan vuoksi mahdollista". Valiokunta katsoo, että vastuullisen markkinoinnin ja haittojen vähentämisen tavoitteiden edistämiseksi säännöksessä tarkoitetut tiedot, kuten sallittu ikäraja ja se, mistä rahapeliongelmiin on saatavissa apua, on tarpeen aina sisällyttää rahapelien markkinointiin, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa määreen poistamista.

Asiassa esitetyn selvityksen perusteella valiokunta pitää myös perustellumpana, että Veikkaus Oy:tä veloitetaan antamaan tieto rahapeliongelmiin apua tarjoavista tahoista yksittäisen rahapeliongelmiin apua tarjoavan palveluntuottajan sijaan. Valiokunta toteaa, että rahapeliongelmiin apua tarjoavan palveluntuottajan osalta on otettava huomioon palveluntuottajien moninaisuus ja paikallisuus. Käytännössä markkinointimateriaalissa ei ole tarkoituksenmukaista tuoda esille paikallista palveluntarjoajaa, koska markkinointimateriaali tavallisimmin suunnitellaan valtakunnalliseen käyttöön. Tarkoituksenmukaista on sisällyttää markkinointiin yksittäisen palveluntuottajan sijasta esimerkiksi verkko-osoite, josta löytyy tarkempaa tietoa eri palveluntuottajista. Valiokunnan mielestä on myös aiheellista, että markkinoinnissa pelaajille annetaan pelkielto mahdollisuuden sijaan laajemmin tietoa siitä, mistä on saatavilla lisätietoa pelaamisen hallinnan välineistä.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esityksen tavoitteet huomioon ottaen lisäksi perusteltuna, että tietojen antamisvelvollisuus edellä tavoin muutettuna ulotetaan myös muuhun kuin kuvalliseen ja painettuun rahapelien markkinointiin. Käytännössä tämä tarkoittaa esityksessä ehdotettujen tietojen antamisvelvollisuuden laajentamista myös rahapelien radiomarkkinointiin.

Valiokunta toteaa vielä selvyuden vuoksi, että pykälän 3 momentissa tarkoitettu kielto kohdistaa markkinointia alaikäisiin tai muutoin haavoittuvassa asemassa oleviin on tarkoitettu yleiseksi

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

Veikkaus Oy:n markkinointia rajoittavaksi säännökseksi. Säännöksen mukaan markkinointia ei saa kohdistaa alaikäisiin tai haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin. Markkinoinnin ei tulisi esimerkiksi olla toteutustavaltaan tai sisällöltään sellaista, että se vetoaa kyseessä oleviin ryhmiin. Momentissa ei ole tarkoitettu säätää yksittäisiin pelaajiin ulotettavasta markkinointikiellosta. Sen sijaan arpajaislain 51 §:n 2 momentissa tarkoitettun arvioinnin johdosta Veikkaus Oy voi yhtenä toimenpiteenä esimerkiksi rajoittaa yksittäiselle pelaajalle suunnattua markkinointia, jos hänen pelaamiseensa on arvioinnin perusteella havaittu liittyvän haittariski. Veikkaus Oy ei voisi tehdä pelaamista estäviä tai rajoittavia automaattisia yksittäispäätöksiä, esimerkiksi pelaajan itsensä asettaman tappiorajan alentamiseen liittyviä päätöksiä, ilman luonnollisen henkilön osallistumista päätöksentekoon. Veikkaus Oy voi kuitenkin jatkossa rajoittaa ja räätälöidä rahapelaamisen haitoista mahdollisesti kärsivän henkilön saamaa markkinointiviestintää sekä pelisivustolla näkyvää sisältöä automaattikkaa hyödyntäen. Oikeudesta vastustaa henkilötietojen käsittelyä suoramarkkinointia varten säädetään yleisessä tietosuojasetuksessa.

49 §. Pelikasinossa pelaamista koskeva rajoitus. (Uusi). Pykälässä säädetään siitä, että pelikasinon palveluksessa oleva ja 43 §:ssä tarkoitettu virallinen valvoja eivät saa osallistua pelikasinossa toimeenpantaviin peleihin. Hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä on käynyt ilmi, että tämä voimassa olevan lain säännös, jota hallituksen esityksessä ei ole esitetty muutettavaksi, on nykyisessä muodossaan tarpeettoman rajoittava. Selvityksen mukaan säännöstä on tarpeen tarkentaa siten, että pelikasinon palveluksessa oleva ja 43 §:ssä tarkoitettu pelikasinossa toimeenpantavia pelejä valvova virallinen valvoja eivät saa osallistua pelikasinossa toimeenpantaviin peleihin. Tämän myötä esimerkiksi arvontastudiolla Lotto- ja Eurojackpot-pelejä valvovat viralliset valvojat saavat jatkossa pelata pelikasinossa toimeenpantavia pelejä. Samalla säännöksessä käytetty termi ”peli” ehdotetaan täsmennettäväksi muotoon ”rahapeli”.

50 §. Pelikasinon ja erityisen pelisalin tekninen valvonta. Valiokunta kiinnittää huomiota pykälän säännöskohtaisten perustelujen mainintaan, jonka mukaan pääsääntöisesti teknistä valvontaa ei voitaisi käyttää esimerkiksi työntekijöiden pukeutumis- tai sosiaalituloissa eikä henkilökohtaiseen käyttöön varatuissa työhuoneissa. Pykälässä ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi yksiselitteisesti, että oikeus tekniseen valvontaan ei koske henkilökunnan virkistys- eikä sosiaalituloja. Veikkaus Oy voi kuitenkin yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa (759/2004) säädettyin edellytyksin kohdentaa kameravalvonnan tiettyyn työpisteeseen, jossa työntekijöitä työskentelee.

Valiokunta pitää rekisteröityjen asianmukaisen informoinnin varmistamista tärkeänä ja viittaa esityksen perusteluihin, joiden mukaan kansallisesti suoraan sovellettavassa yleisessä tietosuojasetuksessa säädetään henkilötietojen käsittelyn reunaehdoista. Myös kameravalvonnassa on noudatettava yleisen tietosuojasetuksen vaatimuksia. Henkilötietojen käsittelyssä on siten huomioitava esimerkiksi tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu läpinäkyvyyden periaate, jota täsmentävät rekisteröidyn informointia koskevat säännökset. Rekisterinpitäjälle asetetaan tietosuojasetuksessa kattava velvollisuus toimittaa rekisteröidylle tietoa henkilötietojen käsittelystä ja informoida rekisteröityä siitä, miten tämä voi käyttää oikeuksiaan.

51 §. Veikkaus Oy:n oikeus käsitellä henkilötietoja. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi Veikkaus Oy:n velvollisuudesta arvioida pelaamisesta asiakkaille aiheutuvien haittojen riskiä peli- ja pelaajadatan automaattisen käsittelyn avulla. Momentin yksityiskohtaisissa pe-

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

rusteluissa (s. 119) on tunnistettu, että käsittelyssä on kyse tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 4 luetelmakohdassa tarkoitettusta profiloinnista, josta säädetään tarkemmin asetuksen 22 artiklassa. Perustelujen mukaan profiloinnin tuottaman tiedon perusteella ei kuitenkaan ole sallittua tehdä tietosuoja-asetuksen 22 artiklassa lähtökohtaisesti kiellettyjä automaattisia yksittäispäätöksiä. Pelkästään automaattisen henkilötietojen käsittelyn perusteella ei siten ole mahdollista esimerkiksi asettaa pelikieltoa tai muita pelaajakohtaisia rajoituksia, vaan pelaajakohtaisten rajoitusten asettaminen edellyttää aina luonnollisen henkilön muodostamaa arviota.

Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukainen automaattinen päätöksentekokiello ei ole poikkeuksen, vaan se on asianmukaisia suojatoimia soveltaen mahdollista esimerkiksi tilanteissa, joissa päätös on hyväksytty rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä tai päätös perustuu rekisteröidyn suostumukseen. Myös erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluviin tietoihin perustuvat päätökset voivat olla asetuksen 22 artiklan 4 kohdan perusteella sallittuja, mikäli 9 artiklan 2 kohdan a tai g alakohdan mukaiset asianmukaiset suojatoimet on toteutettu.

Tietosuoja-asetuksen 35 artiklan 1 kohdan mukaan, jos tietyn tyyppinen käsittely etenkin uutta teknologiaa käytettäessä todennäköisesti aiheuttaa — käsittelyn luonne, laajuus, asiayhteys ja tarkoitukset huomioon ottaen — luonnollisen henkilön oikeuksien ja vapauksien kannalta korkean riskin, rekisterinpitäjän on ennen käsittelyä toteutettava arviointi suunniteltujen käsittelytoimien vaikutuksista henkilötietojen suojalle. Artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaan vaikutustenarviointi vaaditaan erityisesti automaattiseen päätöksentekoon liittyvän henkilötietojen käsittelyn tapauksissa sekä b alakohdan mukaan laajamittaisen erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien ja rikoksiin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelyn tapauksissa.

Valiokunta toteaa, että 2 momentin perustelujen mukaan säännöksen nojalla ei ole mahdollista tehdä mitään automaattisia yksittäispäätöksiä. Ehdotetussa 2 momentissa automaattisten yksittäispäätösten käyttäminen on kuitenkin rajattu nimenomaisesti pois vain 15 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen pelaajakohtaisten pelaamiskieltojen tai -rajoitusten osalta. Selvityksen mukaan tämä johtuu siitä, että muiden ehdotettujen säännösten ei ole katsottu käytännössä mahdollistavan pelaamista rajoittavien yksittäispäätösten tekemistä. Valiokunta ehdottaa kuitenkin selvyuden vuoksi automaattisen päätöksenteon rajaamista yleisemmin kaikkien yksittäisen henkilön pelaamista estävien tai rajoittavien päätösten osalta.

62 f §. Seuraamusmaksun määräämättä jättäminen. Seuraamusmaksun määräämättä jättämisen perusteiden osalta perustuslakivaliokunta viittaa aiempaan lausuntokäytäntöönsä, jonka mukaan viranomaisen harkinnan sanktion määräämättä jättämisestä tulee olla sidottua harkintaa. Tämän vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa, että pykälän 2 ja 3 momentissa käytetty ilmaisu ”voidaan” muutetaan muotoon ”tulee”.

62 l §. Maksutapahtuman käynnistämistä ja toteuttamista koskeva kiello. Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan valtiosääntöoikeudellisen huomautuksen huomioon ottamiseksi, että pykälän 2 momentista poistetaan sen 2 kohta. Lisäksi valiokunta ehdottaa, 2 momenttiin sisältyvän pelaajan käsitteen täsmentämistä siten, että siinä viitataan luonnolliseen henkilöön.

Valiokunnan ehdottamien muutosten seurauksena 2 momentti kuuluu uudelleen muotoiltuna seuraavasti: "Maksupalveluntarjoaja ei saa toteuttaa tai käynnistää rahapelaamista koskevaa maksu-

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

tapahtumaa, jossa maksajana on pelaajana toimiva luonnollinen henkilö ja maksunsaajana 1 momentissa tarkoitettu rahapelien toimeenpanija."

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 135/2021 vp sisältyvät 2.—5. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 135/2021 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy kaksi lausumaa. (Valiokunnan lausumaehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

arpajaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arpajaislain (1047/2001) 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 2 momentti, 3 §:n 2 momentin 2 kohta, 4 §:n 4 kohta, 12, 13 b, 13 c, 14, 14 a - 14 c, 15 ja 16 §, 4 luvun otsikko, 19, 35 §:n 2 momentti, 36 §:n 1 momentti, 42, 43, 44, 47, 49 - 53, 62 a - 62 c, 64 sekä 66 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti, 3 §:n 2 momentin 2 kohta, 4 §:n 4 kohta, 12, 13 b ja 14 b §, 4 luvun otsikko, 19 §, 35 §:n 2 momentti, 43, 44 ja 51 - 53 § laissa 1286/2016, 13 c, 14, 14 c ja 16 § sekä 36 §:n 1 momentti laissa 677/2019, 14 a ja 64 § laeissa 1286/2016, 460/2017 ja 677/2019, 42 § osaksi laeissa 506/2009 ja 575/2011, 47, 62 a ja 62 b § laeissa 1286/2016 ja 677/2019, 62 c § laeissa 661/2019 ja 134/2013, sekä 66 § laissa 1358/2019, sekä

lisätään lakiin uusi 16 a §, 45 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1286/2016, uusi 3 momentti, lakiin siitä lailla 1286/2016 kumotun 54 ja 55 §:n tilalle uusi 54 ja 55 § sekä uusi 62 d - 62 n § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

1 §

Lain soveltamisala ja tarkoitus

Tässä laissa säädetään arpajaisten toimeenpanosta ja toimeenpanon valvonnasta, Veikkaus Oy:n toiminnasta ja toiminnan rajoituksista, tuottojen tilittämisestä ja käyttötarkoituksista sekä tuottojen käytön valvonnasta.

2 §

Arpajaisten määritelmä

Mitä tässä laissa säädetään arpajaisista, koskee myös pelikasinotoiminnan harjoittamista sekä kasinopelien, raha- ja tavaravoittoautomaattien ja muiden peliautomaattien ja pelilaitteiden pitämistä yleisön käytettävänä vastiketta vastaan siten, että pelaaja voi saada osittain tai kokonaan sattumaan perustuvan rahanarvoisen voiton.

3 §

Rahapelien ja niiden toimeenpanomuotojen määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

2) *vedonlyöntipeleillä* rahapelejä, joissa pelaajalla on mahdollisuus osallistua urheilu- tai muun kilpailun, myös hevoskilpailun, taikka rahapelin tapahtumia tai tuloksia koskevien arvausten perusteella pelaajan asettaman rahapanoksen ja pelikohteen tuloksen todennäköisyyttä osoittavan kertoimen tulon mukaisesti määräytyvien voittojen jakoon; vedonlyönnissä pelaaja voi lunastaa voiton kokonaan tai osittain, vaikka vedonlyönnin kohteella ei ole vielä tulosta;

4 §

Muut määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) *pelitilillä* rahapeliyhtiön rahapelejä varten pitämää pelaajan tiliä;

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

12 §

Veikkaus Oy

Veikkaus Oy on valtion kokonaan omistama osakeyhtiö.

Yhtiön tehtävänä on harjoittaa rahapelitoimintaa siten, että rahapeleihin osallistuvien oikeusturva taataan, väärinkäytökset ja rikokset pyritään estämään sekä pelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja ehkäistään ja vähennetään.

Yhtiöllä on hallintoneuvosto. Hallintoneuvoston tehtävänä on seurata ja valvoa, että yhtiö harjoittaa rahapelitoimintaa 2 momentissa säädetyllä tavalla, sekä tukea yhtiön ja sen sidosryhmien välistä yhteistyötä.

Veikkaus Oy:n 13 b §:n 2 momentissa tarkoitetun luvan nojalla perustama tytäryhtiö voi harjoittaa muuta toimintaa kuin rahapelitoimintaa. Tällainen toiminta on eriytettävä kirjanpidollisesti Veikkaus Oy:n rahapelitoiminnasta. Tytäryhtiön ja Veikkaus Oy:n väliset taloudelliset suhteet on järjestettävä markkinaehtoisesti.

Jollei tässä tai muualla laissa toisin säädetä, yhtiöön sovelletaan osakeyhtiöitä koskevia säännöksiä sekä valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annettua lakia (1368/2007).

13 b §

Veikkaus Oy:n toiminnan rajoitukset

Veikkaus Oy ei saa toimeenpanna muita arpajaisia kuin rahapelejä.

Veikkaus Oy ei ilman valtioneuvoston kanslian lupaa saa perustaa eikä hankkia omistukseensa muita kuin rahapelitoimintaansa varten tarpeellisia yhtiöitä tai niiden osakkeita eikä luovuttaa näiden yhtiöiden osakkeita uudelle omistajalle.

Veikkaus Oy tai sen tytäryhtiö ei ilman valtioneuvoston kanslian lupaa saa:

- 1) perustaa rahastoja eikä tehdä kohdentamattomia varauksia taikka muuttaa niiden kirjanpidollista luonnetta;
- 2) muuttaa osakepääomaansa tai yhtiöjärjestystä;
- 3) myöntää lainoja;
- 4) tehdä muita investointeja kuin toimintansa edellyttämiä käyttöomaisuushankintoja.

Veikkaus Oy ei saa jakaa osakkeenomistajilleen osinkoa voitostaan eikä vapaasta omasta pääomastaan. Veikkaus Oy tai sen tytäryhtiö ei saa myöskään jakaa toimihenkilöilleen vastikkeetonta etua voitostaan eikä ylijäämästään.

13 c §

Rahapeliin toimeenpano

Rahapelit on toimeenpantava siten, että rahapelitoimintaan osallistuvien oikeusturva taataan, väärinkäytökset ja rikokset pyritään estämään sekä pelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja ehkäistään ja vähennetään.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään:

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

1) siitä, kuinka suuri osuus rahapelejä toimeenpantaessa kertyvistä pelimaksuista on maksettava pelaajille voittona, miten voitot on pyöristettävä sekä miten perimättä jääneet voitot on jaettava;

2) pelipisteissä, erityisissä pelisaleissa ja pelikasinoissa olevien raha-automaattien ja kasinopelien lajeista ja enimmäismääristä, erityisten pelisalien enimmäismääristä sekä pelikasinoiden lukumäärästä, sijaintipaikoista ja aukioloajoista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää rahapelien sallituista myyntiajoista.

Sisäministeriön asetuksella säädetään rahapelien pelisäännöistä. Pelisääntöjen tulee sisältää voitonjakoa ja pelipanosten palauttamista koskevat määräykset sekä raha-automaattien ja kasinopelien suurimpia sallittuja pelipanoksia ja pelivoittoja koskevat määräykset. Raha-arpajaisten sekä veikkaus-, vedonlyönti- ja totopelien sääntöjen tulee lisäksi sisältää arvontaa koskevat määräykset.

Pelisäännöt voivat sisältää myös pelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi:

1) pelilaji-, pelityyppi- tai pelikohtaisia pelien tahtia ja muita ominaisuuksia koskevia määräyksiä;

2) pelilaji-, pelityyppi-, peli- ja pelaajakohtaisia määrällisiä ja ajallisia rajoituksia koskevia määräyksiä.

14 §

Pelaajan rekisteröinti, tunnistautuneena pelaaminen, pelitili ja asiakkaan tunteminen

Veikkaus Oy:n on 13 c §:n 5 momentissa ja 14 c §:ssä tarkoitettujen pelaamiselle asetettujen rajoitusten toteutumisen varmistamiseksi rahapelejä toimeenpantaessa rekisteröitävä pelaaja, avattava pelaajalle pelitili ja varmistettava, että pelaaja voi pelata rahapelejä ainoastaan Veikkaus Oy:n rekisteröityneeksi pelaajaksi tunnistautuneena.

Pelaajalla saa olla ainoastaan yksi pelitili. Pelitili on henkilökohtainen.

Pelaajaa rekisteröitäessä Veikkaus Oy:n on todennettava pelaajan henkilöllisyys pelaajan täysi-ikäisyyden varmistamiseksi. Veikkaus Oy:n on todennettava pelaajan asuinpaikka muun valtion tai alueen lainsäädännön alueellisen soveltamisalan kunnioittamisen varmistamiseksi pelaajaa rekisteröitäessä ja säännöllisesti asiakassuhteen aikana.

Mitä 1 ja 3 momentissa säädetään pelitilin avaamisesta sekä pelaajan asuinpaikan todentamisesta, ei kuitenkaan sovelleta toimeenpantaessa rahapelejä pelikasinolla.

Pelaajalle tulee antaa tiedot pelitilillä olevista varoista, varojen siirroista, pelitapahtumista sekä pelaamista koskevista rajoituksista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pelitilistä, pelaajan henkilöllisyyden ja hänen asuinpaikkansa todentamisesta sekä menettelystä, jolla rekisteröityneeksi pelaajaksi tunnistautuneena pelaaminen varmistetaan.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvästä asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta säädetään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (444/2017).

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

14 a §

Rahapelien ikäraja

Veikkaus Oy taikka elinkeinonharjoittaja tai yhteisö, joka välittää rahapeleihin liittyviä osallistumisilmoituksia tai -maksuja tai luovuttaa tilan raha-automaattien käytettävänä pitämiseen, ei saa antaa alle 18-vuotiaan pelata rahapelejä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pelaajan täysi-ikäisyyden varmistamistavoista.

14 b §

Rahapelien markkinointi

Veikkaus Oy saa markkinoida rahapelejä ja yhtiötä, jos markkinointi on määrältään, laajuudeltaan, näkyvyydeltään ja toistuvuudeltaan maltillista sekä välttämätöntä rahapelikysynnän ohjaamiseksi tämän lain nojalla harjoitettavaan rahapelitoimintaan ja vähemmän taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja aiheuttavaan rahapelaamiseen.

Markkinoinnilla ei saa edistää taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja aiheuttavaa rahapelaamista:

1) ihannoimalla rahapelaamista **esittämällä rahapelaaminen tavoiteltavana tai liioitellun myönteisenä** tai yllyttämällä rahapelaamiseen;

2) kuvaamalla runsasta rahapelaamista myönteisesti taikka pelaamattomuutta tai kohtuullista rahapelaamista kielteisesti;

3) arkipäiväistämällä rahapelaamista **rinnastamalla rahapelaaminen osaksi arkea tai rinnastamalla rahapelaaminen** henkilön arkirutiineihin, henkilön jokapäiväiseen tai tavanomaiseen kulkukäyttäytymiseen, kuten elintarvikkeiden tai vaatteiden hankkimiseen tai **esittämällä rahapelaaminen tarpeellisena tai harmittomana ajanvietteenä**;

4) esittämällä rahapelaaminen **ratkaisuna henkilön taloudellisiin ongelmiin**, keinoksi henkilön taloudellisen aseman parantamiseksi tai **henkilön elämänhallinnan haasteisiin tai** vaihtoehdoksi työnteolle;

5) kuvaamalla rahapelaamista tavaksi edistää henkilön sosiaalista menestystä tai hyväksyntää;

6) antamalla harhaanjohtavan tai todellisuutta vastaamattoman kuvan rahapelin voittomahdollisuuksista, korostamalla liiallisesti mahdollisuuksia suuriin voittoihin tai kuvaamalla rahapelaamista taloudellisesti, sosiaalisesti tai terveydellisesti riskittömäksi;

7) käyttämällä hyväksi rahapelaamiseen liittyvää tietämättömyyttä, kokemattomuutta tai herkäuskoisuutta;

8) tarjoamalla pelirahaa taikka tarjoamalla rahapelejä ilmaiseksi tai alennetulla hinnalla tai yhdistetyillä tarjouksilla;

9) tarjoamalla rahapelin tai muun hyödykkeen ostotapahtuman tai rahapelin valinnan taikka voiton perimisen yhteydessä muuta rahapeliä ostettavaksi tai valittavaksi;

10) tarjoamalla rahapelin ostotapahtuman yhteydessä muuta sattumanvaraista etua kuin rahapeliin sisältyvää voittomahdollisuutta;

11) kehottamalla rahoittamaan rahapelaamisella yleishyödyllistä toimintaa;

12) muulla 1 - 11 kohdassa tarkoitettua tapaa vastaavalla tavalla.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

Markkinointia ei saa kohdistaa alaikäisiin tai muutoin haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin. Markkinoinnissa ei saa esiintyä alaikäisiä henkilöitä. Rahapelejä ei saa markkinoida sellaisessa televisio- ja radiotoiminnassa, kuvaohjelman elokuvateatterissa tapahtuvassa julkisessa esittämisessä ja julkaisutoiminnassa, joka on suunnattu alaikäisille, eikä sellaisen median palvelussa, joka on suunnattu alaikäisille tai vetoaa erityisesti alaikäisiin ja nuoriin henkilöihin.

Seuraavia rahapelejä ei saa markkinoida muualla kuin sellaisissa erityisissä pelisaleissa ja pelikasinoissa, joihin kyseiset rahapelit on sijoitettu:

- 1) raha-arpajaiset silloin, kun niitä toimeenpannaan sähköisesti;
- 2) nopearytmiset veikkauspelit silloin, kun niitä toimeenpannaan yksinomaan sähköisesti;
- 3) raha-automaatit;
- 4) kasinopelit.

Sellaisia yhdistelmäpelejä, joihin on pelisääntöjen antamisen yhteydessä todettu liittyvän erityinen rahapelihaittojen vaara, ei saa markkinoida muualla kuin sellaisissa erityisissä pelisaleissa, pelikasinoissa ja sellaisilla raviradoilla, joihin tai joille pelit tai niiden myyntipiste on sijoitettu.

Edellä 4 ja 5 momentissa tarkoitettujen rahapelien pelipaikkoja ei saa markkinoida. Pelipaikoista voidaan kuitenkin antaa tietoa.

Rahapelien ~~kuvallisen tai painetussa julkaisussa julkaistun~~ markkinoinnin tulee aina sisältää tieto rahapelaamisen sallitusta ikärajasta sekä ~~tieto pelaajan mahdollisuudesta asettaa itselleen pelikielto~~ siitä, mistä saa tietoa pelaamisen hallinnan välineistä ja rahapeliongelmiin apua ~~tarjovista palveluntuottajista, jos tämä on markkinointimateriaalissa käytettävän tilan vuoksi mahdollista.~~

Markkinointia ei saa kohdistaa pelaajalle, joka on asettanut itselleen kaikkea pelaamista koskevan eston. Jos pelaaja on asettanut rahapelikohtaisen eston, hänelle saa kohdistaa ainoastaan sellaisen rahapelin markkinointia, jonka pelaamista hän ei ole itse estänyt.

Poliisihallituksen tehtävänä on valvoa, että rahapelien markkinoinnissa noudatetaan tämän lain ja kuluttajansuojalain (38/1978) säännöksiä. Veikkaus Oy:n on annettava vuosittain sisäministeriölle ja Poliisihallitukselle selvitys rahapelien markkinoinnista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 9 momentissa tarkoitettun selvityksen sisällöstä.

14 c §

Veikkaus Oy:n asettamat rajoitukset pelaamiselle

Veikkaus Oy:n on tarvittaessa asetettava rahapelien pelaamiselle pelilaji-, pelityyppi-, peli- ja pelaajakohtaisia määrällisiä ja ajallisia rajoituksia pelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi sekä tarjottava pelaajalle mahdollisuus itse asettaa edellä mainittuja rajoituksia.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

15 §

Pelaamisen estäminen ja kieltäminen pelikasinossa ja erityisessä pelisaliissa

Veikkaus Oy ei saa päästää pelikasinoon tai erityiseen pelisaliin henkilöä ja Veikkaus Oy:n tulee poistaa pelikasinosta tai erityisestä pelisalista henkilö, joka on alle 18-vuotias taikka ilmeisesti alkoholin tai muun päihdyttävän tai huumaavan aineen vaikutuksen alainen.

Veikkaus Oy:llä ja sen henkilökunnalla on oikeus kieltää henkilöltä pääsy pelikasinoon ja erityiseen pelisaliin, poistaa henkilö tai rajoittaa hänen pelaamistaan, jos:

- 1) häntä epäillään pelivilpistä tai hän on syyllistynyt pelivilppiin;
- 2) hänen käyttäytymisensä aiheuttaa tai sen voidaan epäillä aiheuttavan häiriötä pelikasinon tai erityisen pelisalin järjestykselle;
- 3) pelaaminen on aiheuttanut tai tulee ilmeisesti aiheuttamaan hänelle taloudellista, sosiaalista tai terveydellistä haittaa;
- 4) hän on pyytänyt, että Veikkaus Oy estää hänen pääsynsä pelikasinoon tai erityiseen pelisaliin taikka rajoittaa hänen pelaamistaan.

Kielto tai rajoitus voidaan asettaa määräaikaisesti tai toistaiseksi. Määräaikainen kielto tai rajoitus on voimassa vähintään yhden kuukauden ja enintään yhden vuoden.

Henkilö voi pyytää toistaiseksi asetetun kiellon tai rajoituksen poistamista aikaisintaan vuoden kuluttua kiellon tai rajoituksen asettamisesta. Edellä 2 momentin 1 - 3 kohdan nojalla asetettu toistaiseksi voimassa oleva kielto tai rajoitus tulee poistaa, ellei kiellon jatkamiselle ole painavia syitä. Edellä 2 momentin 4 kohdan nojalla pelaajan pyynnöstä asetettu toistaiseksi voimassa oleva kielto tai rajoitus poistetaan kolmen kuukauden kuluttua poistamista koskevasta pyynnöstä.

16 §

Raha-automaatteja koskevat erityiset säännökset

Raha-automaatit tulee sijoittaa siten, että niillä pelaamista voidaan esteettömästi valvoa. Niitä ei saa sijoittaa siten, että niiden käyttäminen voi vaarantaa turvallisuutta tai aiheuttaa järjestyshäiriöitä.

Raha-automaattien sijoittelua ja niiden käytettävänä pitämistä pelipisteissä koskevat periaatteet tulee suunnitella siten, että pelaamisesta aiheutuvat taloudelliset, sosiaaliset ja terveydelliset haitat olisivat mahdollisimman vähäisiä. Sijoittelussa ja käytettävänä pitämisessä on otettava erityisesti huomioon rahapelaamisen haitat alaikäisille ja haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille.

16 a §

Raha-automaatteja koskeva omavalvonta

Veikkaus Oy:n on laadittava kirjallinen suunnitelma 16 §:ssä tarkoitetun valvonnan ja suunnittelun yleisestä toteuttamisesta sekä pidettävä kirjaa raha-automaattien sijainnista ja yleisistä ja erityisistä määräyksistä, joita se on antanut niiden valvonnasta.

Raha-automaattien pelipisteen haltijan on laadittava kirjallinen suunnitelma toimintansa lainmukaisuuden ja 1 momentissa tarkoitetun suunnitelman noudattamisen varmistamiseksi, nouda-

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

tettava sitä ja pidettävä sen toteuttamisesta kirjaa. Suunnitelma on pidettävä ajan tasalla ja pelipisteen haltijan on huolehdittava siitä, että valvontaan osallistuva henkilökunta tuntee tässä laissa säädetyt ja suunnitelmassa määrätyt velvoitteensa.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa suunnitelmissa tulee kuvata laissa säädetyt velvoitteet, niiden käytännön toteuttamiseen liittyvät riskit, miten velvoitteiden noudattamista seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan.

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen suunnitelmien laatimisesta sekä niiden sisällöstä ja toteuttamisesta.

4 luku

Veikkaus Oy:n tuotto

19 §

Tuoton tilittäminen

Veikkaus Oy:n tulee tilittää tuottonsa kunkin käyttötarkoituksen tuotonjakoasioita käsittelemään säädetylle ministeriölle 17 §:ssä säädettyjen käyttötarkoitusten mukaisessa suhteessa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä tilitysmenettelystä.

35 §

Bingopelin voitot

Pelaajille jaettavien voittojen enimmäisarvo ei saa ylittää 75:tä prosenttia 12 kalenterikuukauden kokonaisu-myynnin arvosta, kuitenkin niin, ettei jaettavien voittojen enimmäisarvo saa ylittää 95:tä prosenttia yhdenkään kalenterikuukauden aikana.

36 §

Tilitys ja tilityksen oikaisu

Luvansaajan on tehtävä bingopelin toimeenpanemisesta tilitys lupaviranomaisen määräämältä tilityskaudelta. Tilityskausi saa olla enintään 12 kuukautta. Tilitys on toimitettava kahden kuukauden kuluessa tilityskauden päättymisestä lupaviranomaiselle, jonka on tarkastettava tilitys.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

42 §

Arpajaisten valvonta

Arpajaisten toimeenpanoa valvotaan arpajaisiin osallistuvien oikeusturvan takaamiseksi, väärinkäytösten ja rikosten estämiseksi sekä arpajaisista aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

Poliisihallitus vastaa arpajaisten toimeenpanon valtakunnallisesta valvonnasta ja arpajaistoinnin tilastoimisesta. Poliisihallitus voi antaa arpajaisten toimeenpanoa ja toimeenpanon valvontaa koskevia lausuntoja ja ohjeita. Lisäksi Poliisihallitus valvoo, että Veikkaus Oy ja sellainen elinkeinonharjoittaja ja yhteisö, joka välittää Veikkaus Oy:n tarjoamiin rahapeleihin liittyviä osallistumisilmoituksia tai -maksuja, noudattaa niitä koskevia säännöksiä ja määräyksiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä.

Poliisilaitos valvoo alueellaan toimeenpantavia arpajaisia.

Rahapelien toimeenpanon valvonnassa on käytettävä tarvittaessa sähköisiä valvontajärjestelmiä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rahapelien sähköisistä valvontajärjestelmistä.

Sisäministeriö hyväksyy Poliisihallituksen valvontajärjestelyjen käyttöönoton sellaisten rahapelien toimeenpanon osalta, joiden pelijärjestelmät sijaitsevat Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen jäsenvaltiossa.

43 §

Rahapelien valvonta ja viralliset valvojat

Poliisihallitus valvoo, että rahapelien toimeenpanossa noudatetaan 13 c §:n nojalla annetulla sisäministeriön asetuksella säädettyjä pelisääntöjä ja että Veikkaus Oy:n pelijärjestelmän ja valvontajärjestelmän tiedot vastaavat toisiaan. Poliisihallituksen tulee valvontajärjestelmiä hyödyntäen pelikierroksittain vahvistaa veikkauspelien tulokset ja voittojen määrä, jollei virallinen valvoja Poliisihallituksen suostumuksella suorita näitä tehtäviä. Poliisihallitus valvoo myös raha-arpajaisten arvontaa ja arpojen sekoittamista sekä vahvistaa arvannon tuloksen, jollei julkinen notaari Poliisihallituksen suostumuksella suorita näitä tehtäviä.

Poliisihallitus voi määrätä rahapelitoiminnan valvontaa varten virallisia valvojia. Viralliseen valvojaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Poliisihallituksen virkamies ei saa osallistua rahapeleihin, joiden tekninen valvonta on hänen tehtävänänsä, jos hän voi saada virkatehtävissään tietoonsa sellaista pelitapahtuma-aineistoa, jota hän voi hyödyntää omassa pelaamisessaan. Päätöksen pelaamisen rajoittamisesta tekee Poliisihallitus.

Sisäministeriö voi myöntää luvan 62 §:n 5 momentissa tarkoitettujen rahapelien toimeenpanoon ja hyväksyä valvontajärjestelyjen käyttöönoton tällaisten rahapelien osalta.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

44 §

Poliisihallituksen, poliisilaitoksen ja virallisen valvojan tiedonsaantioikeus

Poliisihallituksella on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada Veikkaus Oy:ltä, arpajaisten toimeenpanoon luvan saaneelta yhteisöltä tai säätiöltä ja tavara-arpajaisten käytännön toimeenpanijalta valvontatehtävän suorittamiseksi ja arpajaistoiminnan tilastoimiseksi välttämättömät tiedot. Tiedonsaantioikeus koskee myös välttämättömiä henkilötietoja.

Poliisilaitoksella on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada arpajaisten toimeenpanoon luvan saaneelta yhteisöltä tai säätiöltä sekä tavara-arpajaisten käytännön toimeenpanijalta valvontatehtävän suorittamiseksi välttämättömät tiedot. Tiedonsaantioikeus koskee myös välttämättömiä henkilötietoja.

Virallisella valvojalla on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada Veikkaus Oy:ltä valvontatehtävän suorittamiseksi välttämättömät tiedot. Tiedonsaantioikeus koskee myös välttämättömiä henkilötietoja.

Tiedot voidaan luovuttaa teknisen rajapinnan avulla tai muutoin sähköisesti.

45 §

Tarkastus- ja kiello-oikeus

Poliisihallituksella on tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten valvontaa varten oikeus tarkastaa Veikkaus Oy:n tiloja, tietojärjestelmiä ja toimintaa, jos tarkastus on valvontatehtävän hoitamiseksi tarpeen.

47 §

Voittojen periminen

Raha-arpajaisissa saatu voitto on perittävä yhden vuoden kuluessa arvontatuloksen vahvistamisesta, arpaan merkityn myyntiajan päättymisestä tai arvan ostohetkestä.

Veikkaus- ja vedonlyöntipelien voitot on perittävä yhden vuoden kuluessa ja totopelien voitot kolmen kuukauden kuluessa näiden pelien pelisääntöjen mukaisen lopputuloksen saavuttamisesta tai lopputuloksen vahvistamisesta.

Raha-automaatti- ja kasinopelien voitot on perittävä yhden vuoden kuluessa voittoon oikeuttavan tuloksen saavuttamisesta.

Yhdistelmäpelien voitot on perittävä vuoden kuluessa näiden pelien pelisääntöjen mukaisen voittoon oikeuttavan tuloksen saavuttamisesta.

Bingopelissä saatu voitto on perittävä yhden vuoden kuluessa voittoon oikeuttavan tuloksen saavuttamisesta.

Tavara-arpajaisten ja arvauskilpailujen voitto, lukuun ottamatta niitä tavara-arpajaisia, jotka saadaan toimeenpanna ilman tässä laissa säädettyä lupaa, on perittävä kahden kuukauden kuluessa tavara-arpajaisluvan voimassaoloajan päättymisestä.

Sisäministeriön asetuksella säädetään 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen pelien voittojen perimisen määräajan alkamisesta.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

49 § (Uusi)

Pelikasinossa pelaamista koskeva rajoitus

Pelikasinon palveluksessa oleva ja 43 §:ssä tarkoitettu pelikasinossa toimeenpantavia rahapelejä valvova virallinen valvoja eivät saa osallistua pelikasinossa toimeenpantaviin rahapeleihin.

50 §

Pelikasinon ja erityisen pelisalin tekninen valvonta

Veikkaus Oy:llä on oikeus siitä ennalta ilmoitettuaan valvoa pelitoimintaa katselemalla ja kuvaamalla teknisellä laitteella pelikasinon ja erityisen pelisalin sisäänkäynti- ja asiakastiloissa sekä pelikasinon henkilökunnan työtiloissa. Oikeus tekniseen valvontaan ei koske henkilökunnan virkistys- eikä sosiaalituloja.

Työntekijän kameravalvonnasta säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 16 ja 17 §:ssä.

51 §

Veikkaus Oy:n oikeus käsitellä henkilötietoja

Veikkaus Oy saa käsitellä seuraavia yhtiön asiakkaita ja heidän pelaamistaan koskevia henkilötietoja, jos se on välttämätöntä rahapeleihin osallistuvien oikeusturvan takaamiseksi, väärinkäytösten ja rikosten estämiseksi, väärinkäytösten selvittämiseksi tai rahapelien pelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi:

- 1) asiakkaan kansalaisuus ja ulkomaalaisen asiakkaan henkilöllisyyttä osoittavan asiakirjan tiedot;
- 2) pelikasinon ja erityisen pelisalin asiakkaan kuva ja 50 §:ssä tarkoitettussa pelikasinon ja erityisen pelisalin teknisessä valvonnassa kerätyt tiedot;
- 3) tiedot asiakkaan häiriökäyttäytymisestä pelikasinolla, erityisessä pelisalissa tai muutoin rahapelaamisen yhteydessä;
- 4) tiedot epäilyistä tai todetusta pelivilpistä;
- 5) tiedot pelaamista koskevasta kiellosta ja rajoituksesta;
- 6) tieto haittoja aiheuttavaa rahapelaamista koskevasta epäilystä;
- 7) asiakkaan tunnistamistiedot, pelitapahtumia koskevat tiedot ja muut Veikkaus Oy:n asiakkuuteen liittyvät tiedot, ei kuitenkaan erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja.

Veikkaus Oy:n on arvioitava pelaamisesta asiakkaille aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen riskiä 1 momentin 3–7 kohdassa tarkoitettujen henkilötietojen automaattisen käsittelyn avulla ja ryhdyttävä tarvittaessa toimenpiteisiin arvion perusteella havaittujen riskien ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Asiakkaan pelaamista estävä tai rajoittava päätös ei kuitenkaan saa perustua pelkästään henkilötietojen automaattiseen käsittelyyn.

Veikkaus Oy saa käsitellä 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja 1 momentin mukaisiin käsittelytarkoituksiin viiden vuoden ajan tiedon tallettamisesta tai pelikiellon tai markkinointikiellon päättymisestä.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

52 §

Arpajaisien toimeenpanosta aiheutuvien haittojen seuranta ja tutkimus, arviointi sekä ehkäisy ja hoidon kehittäminen

Arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvia haittoja on seurattava ja tutkittava. Haittojen seurannasta ja tutkimuksesta, rahapeliin toimeenpanoon liittyvien haittojen arvioinnista sekä niiden ehkäisy ja hoidon kehittämisestä vastaa sosiaali- ja terveysministeriö. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos toimeenpanee tehtävää sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannon mukaisesti.

Veikkaus Oy:n tulee korvata valtiolle seurannasta, rahapeliin toimeenpanoon liittyvien haittojen arvioinnista, haittojen tutkimuksesta sekä niiden ehkäisy ja hoidon kehittämisestä aiheutuvat kustannukset. Sosiaali- ja terveysministeriö perii yhtiöltä maksuna määrän, joka vastaa toiminnasta aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää.

Maksun maksuunpanosta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

53 §

Veikkaus Oy:n tietojen luovuttaminen

Veikkaus Oy:n on toimitettava vuosittain toimintasuunnitelmansa, seuraavaa vuotta koskeva talousarvionsa sekä tilinpäätösasiakirjansa välittömästi sen valmistuttua kunkin käyttötarkoituksen tuotonjakoasioita käsittelevälle ministeriölle sekä valtiovarainministeriölle, sisäministeriölle ja Poliisihallitukselle.

Yhtiön tulee antaa vuosittain kunkin käyttötarkoituksen tuotonjakoasioita käsittelevälle ministeriölle sekä sisäministeriölle ja Poliisihallitukselle kertomus pelitoimintansa kehityksestä ja niistä toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt pelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

Veikkaus Oy saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tieteellistä tutkimusta varten yhtiön asiakkaita ja heidän pelaamistaan koskevia tietoja, jos tietojen saajalla on tietosuojalainsäädännön mukainen oikeus käsitellä näitä tietoja.

54 §

Sosiaali- ja terveysministeriön tiedonsaantioikeus

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada Veikkaus Oy:ltä ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvien haittojen seuranta, tutkimusta ja rahapeliin haitallisuuden arviointia sekä haittojen ehkäisy ja hoidon kehittämistä varten välttämättömät tiedot. Tiedonsaantioikeus koskee myös välttämättömiä henkilötietoja. Tiedot voidaan luovuttaa teknisen rajapinnan avulla tai muutoin sähköisesti.

Veikkaus Oy:n tai Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on pseudonymisoitava tässä pykälässä tarkoitetut henkilötiedot ennen niiden luovuttamista. Henkilötietoja saa käsitellä vain siihen tarkoitukseen, johon ne on luovutettu, sekä tilastollisiin tarkoituksiin. Tässä pykälässä tarkoitettujen henkilötietojen käsittelyyn ei sovelleta sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annettua lakia (552/2019).

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

55 §

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tiedonsaantioikeus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada Veikkaus Oy:ltä ja sosiaali- ja terveysministeriöltä arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvien haittojen seuranta, tutkimusta ja rahapelin haitallisuuden arviointia sekä haittojen ehkäisyn ja hoidon kehittämistä varten välttämättömät tiedot. Tiedonsaantioikeus koskee myös välttämättömiä henkilötietoja. Tiedot voidaan luovuttaa teknisen rajapinnan avulla tai muutoin sähköisesti.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on oikeus yhdistää 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja muualla säädettyjen tiedonsaantioikeuksiensa nojalla saamiinsa tietoihin, jos se on käsitelytarkoituksen kannalta välttämätöntä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen on pseudonymisoitava henkilötiedot ennen niiden siirtämistä analysoitavaksi. Henkilötietoja saa käsitellä vain siihen tarkoitukseen, johon ne on luovutettu, sekä tilastollisiin tarkoituksiin. Tässä pykälässä tarkoitettujen henkilötietojen käsittelyyn ei sovelleta sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annettua lakia.

62 a §

Rahapelin toimeenpanon kieltäminen

Poliisihallitus voi kieltää rahapelin toimeenpanon, jos:

- 1) rahapelin toimeenpanee muu kuin Veikkaus Oy;
- 2) rahapelin toimeenpanossa rikotaan 62 §:n 1–4 momentissa säädettyä kieltoa; tai
- 3) rahapelin toimeenpanossa muutoin rikotaan tätä lakia taikka tämän lain nojalla annettua asetusta muulla kuin 62 b §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Kielto voidaan kohdistaa:

- 1) rahapelin toimeenpanijaan;
- 2) sellaiseen elinkeinonharjoittajaan tai yhteisöön, joka välittää rahapeleihin liittyviä osallistumisilmoituksia tai -maksuja, luovuttaa tilan raha-automaattien käytettävänä pitämiseen tai markkinoi rahapelejä;
- 3) sellaiseen luonnolliseen henkilöön, joka taloudellisen tai muun hyödyn saamiseksi markkinoi rahapelejä tai muulla tavoin edistää rahapeleihin osallistumista.

Kielto on voimassa enintään 12 kuukautta. Poliisihallitus voi jatkaa kiellon voimassaoloaikaa enintään 12 kuukaudella kerrallaan, jos menettelyä rahapelin toimeenpanossa ei ole korjattu.

Poliisihallitus voi väliaikaisesti kieltää rahapelin toimeenpanon, jos pelaajien oikeusturva tai rahapelin toimeenpanon valvonta vaarantuu ja väärinkäytösten mahdollisuus lisääntyy taikka arvонnan luotettavuus muutoin vaarantuu. Kielto voi olla voimassa kerrallaan enintään 30 päivää. Poliisihallituksen on peruutettava kielto, jos kiellon voimassaololle ei ole enää perusteita.

62 b §

Rahapelin markkinoinnin kieltäminen

Poliisihallitus voi kieltää 14 b §:n vastaisen rahapelin markkinoinnin.

Kielto voidaan kohdistaa:

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

- 1) rahapelin toimeenpanijaan;
- 2) sellaiseen elinkeinonharjoittajaan tai yhteisöön, joka välittää rahapeleihin liittyviä osallistumisilmoituksia tai -maksuja, luovuttaa tilan raha-automaattien käytettävänä pitämiseen tai markkinoi rahapelejä.

Kielto on voimassa enintään kolme kuukautta. Poliisihallitus voi jatkaa kiellon voimassaoloaikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos menettelyä rahapelin markkinoinnissa ei ole korjattu.

62 c §

Uhkasakko

Poliisihallitus voi asettaa 62 a, 62 b ja 62 m §:ssä tarkoitetun kiellon tehosteeksi uhkasakon. Poliisihallitus tuomitsee 62 a ja 62 m §:ssä tarkoitetun kiellon tehosteeksi asetetun uhkasakon maksettavaksi. Markkinaoikeus tuomitsee 62 b §:ssä tarkoitetun kiellon tehosteeksi asetetun uhkasakon maksettavaksi Poliisihallituksen hakemuksesta.

Uhkasakkomenettelystä säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

62 d §

Seuraamusmaksu rahapeliin markkinointia koskevien säännösten rikkomisesta

Seuraamusmaksu voidaan määrätä sille rahapelin toimeenpanijalle tai elinkeinonharjoittajalle, joka tahallaan rikkoo 14 b §:n rahapeliin markkinoinnista annettuja säännöksiä.

Seuraamusmaksu voidaan määrätä sille rahapelin toimeenpanijalle, elinkeinonharjoittajalle tai luonnolliselle henkilölle, joka tahallaan rikkoo 62 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädettyä markkinointikieltoa.

62 e §

Seuraamusmaksun suuruus

Seuraamusmaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin, ja sitä määrättäessä otetaan huomioon:

- 1) rikkomuksen laatu, laajuus, vakavuus ja kestoaika;
- 2) rikkomuksella saavutettu hyöty, jos tämä tieto on saatavilla;
- 3) rahapelin toimeenpanijan, elinkeinonharjoittajan tai luonnollisen henkilön toimet vahingon lieventämiseksi tai korjaamiseksi;
- 4) rahapelin toimeenpanijan, elinkeinonharjoittajan tai luonnollisen henkilön mahdolliset aiemmat markkinoinnista annettuihin säännöksiin liittyvät rikkomukset.

Rahapelin toimeenpanijalle tai elinkeinonharjoittajalle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään neljä prosenttia kyseisen rikkomuksen päättymistä edeltäneen vuoden liikevaihdosta, kuitenkin enintään viisi miljoonaa euroa. Seuraamusmaksun on kuitenkin oltava vähintään 10 000 euroa. Jos tilinpäätös ei ole seuraamusmaksua määrättäessä vielä valmistunut, jos liiketoiminta on vasta aloitettu eikä tilinpäätöstä ole saatavissa tai jos tilinpäätöstä ei ole muusta syystä saatavissa, liikevaihto voidaan arvioida muun saatavan selvityksen perusteella.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

Edellä 62 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään neljä prosenttia hänen rikkomuksen päättymistä edeltäneenä vuonna toimitetun verotuksen mukaisista tuloistaan, kuitenkin enintään 40 000 euroa. Seuraamusmaksun on kuitenkin oltava vähintään 500 euroa. Jos tuloja ei voida luotettavasti selvittää, ne voidaan arvioida muun saatavan selvityksen perusteella.

Edellä tässä pykälässä liikevaihdolla tarkoitetaan kirjanpitolain (1336/1997) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua liikevaihtoa tai sitä vastaavaa liikevaihtoa.

62 f §

Seuraamusmaksun määräämättä jättäminen

Seuraamusmaksua ei esitetä määrättäväksi eikä määrätä, jos:

- 1) rikkomus on vähäinen; tai
- 2) seuraamusmaksun määräämistä on pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

Esitys seuraamusmaksun määräämiseksi **tulee** jättää tekemättä ja seuraamusmaksu määräämättä, jos rahapelin toimeenpanija, elinkeinonharjoittaja tai luonnollinen henkilö on ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen eikä rikkomus ole vakava tai toistuva.

Esitys seuraamusmaksun määräämiseksi **tulee** jättää tekemättä ja seuraamusmaksu määräämättä myös, jos saman rikkomuksen johdosta on määrätty uhkasakko maksettavaksi tai uhkasakon maksuunpanoa koskeva hakemus on vireillä.

62 g §

Suhde rikosoikeudelliseen käsittelyyn

Seuraamusmaksua ei saa määrätä sille, joka on epäiltynä samasta rikkomuksesta esitutkinnassa, jonka osalta on vireillä samaa rikkomusta koskeva syyteharkinta tai joka on vastaajana tuomioistuimessa samaa rikkomusta koskevassa rikosasiassa. Seuraamusmaksua ei saa määrätä myöskään sille, jolle on samasta rikkomuksesta annettu rikosasiassa tuomio.

Jos samasta rikkomuksesta on vireillä seuraamusmaksun määräämistä koskeva asia tai se on ratkaistu, syytettyä ei saa nostaa eikä tuomiota rikosasiassa antaa.

62 h §

Seuraamusmaksun määrääminen

Seuraamusmaksun määrää markkinaoikeus Poliisihallituksen esityksestä. Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos Poliisihallitus ei ole tehnyt esitystä sen määräämiseksi markkinaoikeudelle viiden vuoden kuluessa siitä, kun rikkomus päättyi. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle. Päätöstä seuraamusmaksun määräämisestä ei saa panna täytäntöön ennen kuin päätös on lainvoimainen.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

62 i §

Muutoksenhaku markkinaoikeuden päätökseen

Markkinaoikeuden seuraamusmaksua koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen ilman valituslupaa.

Markkinaoikeuden päätöksestä saa valittaa se, jolle markkinaoikeus on määrännyt seuraamusmaksun.

Poliisihallitus saa valittaa markkinaoikeuden päätöksestä, jolla markkinaoikeus on hylännyt Poliisihallituksen esityksen kokonaan tai osaksi.

62 j §

Käsittelyn lykkäminen

Tuomioistuin voi lykätä seuraamusmaksuasian käsittelyä, jos toisessa oikeudenkäynnissä on vireillä samaa toimintaa koskeva muu asia, jolla voi olla vaikutusta seuraamusmaksuasiassa annettavaan ratkaisuun.

62 k §

Seuraamusmaksun täytäntöönpano ja raukeaminen

Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus. Tämän lain nojalla maksettavaksi määrätyn seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002). Seuraamusmaksu vanhene viiden vuoden kuluttua seuraamusmaksua koskevan lainvoiman saaneen ratkaisun antamispäivästä.

Seuraamusmaksu raukeaa maksuvelvollisen kuollessa.

62 l §

Maksutapahtuman käynnistämistä ja toteuttamista koskeva kieltö

Poliisihallituksen tulee pitää yleisessä tietoverkossa saatavilla konekielisessä muodossa luettavaa luetteloa sellaisista rahapeliin toimeenpanijoista, jotka markkinoivat rahapelejä 62 §:n 2 momentin 1 kohdan vastaisesti ja joiden rahapeliin toimeenpanon Poliisihallitus on 62 a §:n nojalla kieltänyt.

Maksupalveluntarjoaja ei saa toteuttaa tai käynnistää rahapelaamista koskevaa maksutapahtumaa, jossa:

1) maksajana on pelaajana toimiva luonnollinen henkilö ja maksunsaajana 1 momentissa tarkoitettu rahapeliin toimeenpanija,

2) maksajana on 1 momentissa tarkoitettu rahapeliin toimeenpanija ja maksunsaajana pelaaja.

Mitä 2 momentissa säädetään, koskee myös virtuaalivaluutan tarjoajien tarjoamia virtuaalivaluutaan liittyviä palveluita ja virtuaalivaluutan käyttämistä vaihdannan välineenä.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

62 m §

Maksutapahtumien käynnistämisen ja toteuttamisen kieltäminen

Poliisihallitus voi kieltää rahapelaamista koskevien maksutapahtumien käynnistämisen ja toteuttamisen, jos maksupalveluntarjoaja tai virtuaalivaluutan tarjoaja rikkoo 62 l §:ssä säädettyä kieltoa.

Kielto voidaan kohdistaa maksupalveluntarjoajaan tai virtuaalivaluutan tarjoajaan.

Kielto on voimassa enintään 12 kuukautta. Poliisihallitus voi jatkaa kiellon voimassaoloaikaa enintään 12 kuukaudella kerrallaan, jos menettelyä maksutapahtuman käynnistämisessä ja toteuttamisessa ei ole korjattu.

62 n §

Tiedonsaanti maksupalveluntarjoajalta

Poliisihallituksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä ja maksutta saada tietoja maksupalveluntarjoajalta tai virtuaalivaluutan tarjoajalta maksajana tai maksunsaajana olevasta rahapeliin toimeenpanijasta ja sen puolesta maksutapahtumaa toteuttavasta tai käynnistävästä palveluntarjoajasta.

Tiedonsaantioikeus koskee seuraavia tietoja, jos ne ovat palveluntarjoajien järjestelmistä saatavilla:

- 1) tilinumero;
- 2) toimialakoodi;
- 3) rahapeliyhteisön tai sille maksuja välittävän palveluntarjoaja yksilöintitiedot;
- 4) maksutapahtumien määrä;
- 5) muut kuin 1 - 4 kohdassa tarkoitetut maksutapahtuman käynnistämistä ja toteuttamista koskevan kiellon valvomiseksi välttämättömät tiedot.

Poliisihallituksella ei kuitenkaan ole oikeutta saada yksittäisiin maksutapahtumiin liittyviä henkilötietoja.

64 §

Arpajaisrikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

- 1) rikkoo 10 §:ssä säädettyä kieltoa toimeenpanna arpajaiset velaksi,
- 2) rikkoo 14 a §:ssä säädettyä rahapeliin ikärajaa,
- 3) ei noudata velvollisuutta kieltää sisäänpääsyä pelikasinoon tai erityiseen pelisaliin 15 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa,
- 4) rikkoo 27 §:n 3 momentissa säädettyä osallistumiskieltoa,
- 5) toimii tavara-arpajaisten käytännön toimeenpanijana vastoin 28 §:n 2 momentissa säädettyä,
- 6) suorittaa tavara-arpajaisten arvannon tai arpojen sekoittamisen vastoin sitä, mitä 29 §:n 1 momentissa säädetään, tai ei noudata 29 §:n 2 momentissa säädettyä arvannon tulosta koskevaa ilmoittamisvelvollisuutta,

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

7) rikkoo 16 §:n 1 momentin raha-automaattien, 40 §:n tavaravoittoautomaattien tai 56 §:n 1 momentissa tarkoitettujen peliautomaattien tai pelilaitteiden sijoittamista koskevia säännöksiä tai
8) rikkoo rahaliikenteen valvontalaitetta koskevia 57 §:n säännöksiä,
on tuomittava *arpajaisrikkomuksesta* sakkoon.

66 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Tämän lain nojalla tehtyä luvan peruuttamista tai lupaehtojen muuttamista koskevaa päätöstä, 62 a §:ssä tarkoitettua rahapelin toimeenpanon kieltoa ja 62 m §:ssä tarkoitettua maksutapahtuman toteuttamisen tai käynnistämisen kieltoa on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin pelipisteessä tapahtuvaan rahapelaamiseen vasta 1 päivästä tammikuuta 2023. Raha-automaattia pelattaessa 14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin jo lain voimaantulosta lukien. Muissa kuin sähköisesti toimeenpantavissa raha-arpajaisissa 14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2024. Lain 62 l - 62 n §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2023.

2.

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 12 §:n 2 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

12 §

Poliisin muiden lakisäätteisten tehtävien suorittamiseksi käsiteltävien henkilötietojen sisältö

Poliisi saa osana rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) mukaista valvontaa sekä arpajaislain (1047/2001) mukaista valvontaa ja tilastointia käsitellä rahapeliyhtiön ja muun sen valvottavaksi mainituissa laeissa säädetyn elinkeinonharjoittajan ja yhteisön asiakkaita koskevia henkilötietoja siinä määrin kuin se on välttämätöntä valvonta- ja tilastointitehtävän suorittamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 1 luvun 3 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 678/2019, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Soveltamisalaa koskeva rajaus

Tätä lakia ei sovelleta pidettäessä raha-automaatteja käytettävänä pelikasinon ulkopuolella. Lakia sovelletaan kuitenkin, jos pelaaminen tapahtuu arpajaislain 14 §:ssä tarkoitettulla tavalla rekisteröityneeksi pelaajaksi tunnistautuneena.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain (100/2013) 1 luvun 6 §:n 1 momentin 6 kohta,

muutetaan 1 luvun 2 §:n 2 momentin 6 kohta ja 6 §:n 2 momentin 5 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 2 §:n 2 momentin 6 kohta laissa 117/2021 ja 6 §:n 2 momentin 5 kohta laissa 568/2020, sekä

lisätään 1 luvun 2 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1495/2016, 417/2019, 568/2020 ja 117/2021, uusi 7 kohta ja 1 luvun 6 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1495/2016 ja 568/2020, uusi 6 kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Kilpailu- ja valvonta-asiat

Markkinaoikeus käsittelee kilpailu- ja valvonta-asioina myös sen toimivaltaan kuuluviksi säädetty:

6) elintarvikemarkkinalain (1121/2018) 11 ja 11 a §:ssä tarkoitettua elintarvikemarkkinavaltuutetun julkista varoitusta ja kieltoa koskevia päätöksiä sekä 12 a §:ssä tarkoitettua seuraamusmaksun määräämistä koskevat asiat;

7) arpajaislaissa (1047/2001) tarkoitettua Poliisihallituksen esitykset seuraamusmaksun määräämisestä.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

6§

Markkinaoikeudelliset asiat

Markkinaoikeus käsittelee markkinaoikeudellisina asioina myös sen toimivaltaan kuuluviksi säädettyt:

5) kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain 12 §:ssä tarkoitettut asiat;

6) arpajaislaissa tarkoitettut muut kuin seuraamusmaksun määräämistä koskevat asiat.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 1 momentin 16 kohta, sellaisena kuin se on laissa 118/2021, ja

lisätään 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 224/2008, 462/2011, 348/2013, 257/2014, 671/2015, 470/2017, 1052/2018, 301/2019, 659/2019, 570/2020, 900/2020 ja 118/2021, uusi 17 kohta seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädettyssä järjestyksessä pannaan täytäntöön seuraavat seuraamukset:

16) elintarvikemarkkinalain (1121/2018) 12 a §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

17) markkinaoikeuden määräämä arpajaislaissa (1047/2001) tarkoitettu seuraamusmaksu.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sisäministeriön asetuksessa VN/23729/2021 määriteltyjen vuorokausi- ja kuukausikohtaisten pakollisten enimmäistappio-rajotusten laskemiseksi tunnistautuneena pelattavien rahapelien osalta.*
2. *Eduskunta edellyttää, että hallitus panostaa ongelmapelaajien ja heidän läheisilleen tarjottavien erilaisten tuki- ja hoitopalvelujen saatavuuteen sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluihin.*

Helsingissä 7.12.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Jussi Halla-aho ps
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Hanna Huttunen kesk (osittain)
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Mats Löfström r
jäsen Mauri Peltokangas ps (osittain)
jäsen Juha Pylväs kesk (osittain)
jäsen Piritta Rantanen sd (osittain)
jäsen Matti Semi vas (osittain)
jäsen Kari Tolvanen kok
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Heidi Viljanen sd
varajäsen Mari Rantanen ps (osittain)
varajäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp
Vastalause 1

Vastalause 1

Perustelut

Hallituksen esityksen tavoitteena on uudistaa arpajaislakia erityisesti rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen ehkäisyn ja vähentämisen edelleen tehostamiseksi. Tavoite on kannatettava, mutta hallituksen esityksessä ehdotetaan myös sellaisten lakimuutosten tekemistä, jotka eivät tarkoituksenmukaisella tavalla palvele edellä mainitun tavoitteen saavuttamista.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että arpajaislain säännöksiä pakollisesta tunnistautumisen muuttamiseksi siten, että pakollinen tunnistautuminen koskisi jatkossa kaikkea rahapelaamista. Pakolliseen tunnistautumiseen siirryttäisiin vaiheittain siten, että säännöksiä pakollisesta tunnistaumisesta muiden rahapelien kuin pelipisteissä myytävien raaputusarpojen osalta sovellettaisiin vuoden 2023 alusta lukien. Säännösten soveltaminen pelipisteissä myytäviin raaputusarpoihin alkaisi vuoden 2024 alusta.

Katsomme, että arvioitaessa kysymystä pakollisen tunnistautumisen välttämättömyydestä olisi syytä kiinnittää huomiota eri pelityyppien haitallisuuteen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan raha-automaatit ovat kaikkein eniten haittava pelityyppi. Myös esimerkiksi nopea-tempoisten vedonlyöntipelien voidaan katsoa olevan erityisen pelihaittariskin pelimuoto. Vähiten rahapeliongelmia on puolestaan lottopelejä ja/tai Jokeria pelaavilla. Huomattava on myös, ettei pakollista tunnistautumista raaputusarpojen osalta ole toteutettu missään muussa maassa. Katsommekin, että lottotyypisissä veikkauspeleissä, niiden oheispeleissä ja raaputusarvoissa on kysymys sellaisista vähemmän haittoja aiheuttavista rahapeleistä, joiden pelaamisen pelipisteissä ei voida katsoa välttämättä edellyttävän pelaajan tunnistautumista.

Arpajaislakia ehdotetaan myös täydennettäväksi säännöksellä, jonka mukaan raha-automaatit tulee sijoittaa siten, että niillä pelaamista voidaan esteettömästi valvoa. Lakiehdotus sisältää myös raha-automaattien käytettävänä pitämistä ja sijoittelua koskevia periaatteita, jotka voisivat hallituksen esityksen perustelujen mukaan käytännössä tarkoittaa esimerkiksi raha-automaattien näkyvyyden huomioimista niiden sijoituspaikoissa siten, että liiketilassa asiointi olisi mahdollista ilman näköyhteyttä raha-automaatteihin ja altistumista raha-automaattipelaamiselle kuitenkin siten, että pelaaminen on valvottavissa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vaatimus liiketilassa asiointimahdollisuudesta ilman näköyhteyttä raha-automaatille on ristiriidassa automaatin esteetöntä valvontaa koskevan vaatimuksen kanssa. Esteetön valvonta ja asiointi liiketilassa ilman näköyhteyttä raha-automaatteihin eivät nimittäin ole yhtäaikaisesti toteutettavissa suuressa osassa myyntipaikoista, koska pienissä liiketiloissa ei yksinkertaisesti ole sellaista paikkaa, jonne automaatit olisivat siirrettävissä katseilta piiloon. Näin ollen lähdemmekin siitä, että esteetömmän valvonnan toteuttamisen tulisi olla ensisijainen peliautomaattien sijoitteluperiaatteita ohjaava säännös. Pitäisimme kuitenkin perusteltuna, että kaupunkien suurissa marketeissa sijaitsevat raha-automaatit siirrettäisiin Veikkaus Oy:n erityisiin pelisaleihin.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp
Vastalause 1

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisäksi arpajaislain muuttamista siten, että lakiin lisättäisiin säännökset yksinoikeusjärjestelmän ulkopuoliseen rahapelaamiseen liittyvän maksuliikenteen estämisestä. Pankkien ja muiden maksupalveluntarjoajien tulisi estää rahapelaamiseen liittyvä maksuliikenne niin sanotulle estolistalle asetettujen rahapeliyhtiöiden osalta. Estolistalle asetettaisiin ne rahapeliyhtiöt, jotka markkinoivat arpajaislain vastaisesti ja joiden osalta Poliisihallitus olisi tehnyt rahapelien toimeenpanoa koskevan kieltopäätöksen. Lakimuutosten tarkoituksena on ehkäistä yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisten rahapeliyhteisöjen rahapelien pelaamisesta aiheutuvia haittoja rajoittamalla tällaisten rahapelien saavutettavuutta. Useat valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat vastustaneet ehdotettuja maksuliikenne-estoa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan maksuliikenne-estot eivät rajoittaisi tehokkaasti ulkomaisilla pelisivustoilla tapahtuvaa pelaamista, koska estoa pystytään kiertämään useilla eri tavoilla. Kuluttaja voisi kiertää estoa helposti esimerkiksi avaamalla tilin ulkomaisen nettipankin kautta tai mobiililompakoita hyödyntämällä. Siirtyminen muihin kuin perinteisiin maksutapoihin on myös haittojen ehkäisyn näkökulmasta ongelmallista, koska tällöin vähenevät ongelmapelaajien kanssa tekemisissä olevien tahojen, kuten pelaajan läheisten, pelihoitotoimijoiden ja velkaneuvojen, mahdollisuudet rahapeliongelman tunnistamiseen.

Hallituksen esityksen perusteluissa myönnetäänkin, että ehdotetut maksuliikenne-estot vaikuttaisivat todennäköisesti vahvemmin satunnaisesti ja kohtuullisesti pelaaviin henkilöihin. Estojen vaikutus riski- ja ongelmapelaajiin olisi sen sijaan merkittävästi pienempi. Kun estoilla vaikutetaan näin ollen lähinnä sellaiseen pelaajaryhmään, jota ei ole tarvetta erityisesti suojella rahapelien aiheuttamilta riskeiltä, jää estojen vaikutus rahapelaamisen haittojen vähentämisessä tosiasiassa hyvin rajalliseksi. Myös perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt asiaan huomiota hallintovaliokunnalle antamassaan lausunnossa PeVL 46/2021 vp ja edellyttänyt, että hallintovaliokunta tarkastelee huolellisesti ehdotuksen tarkoituksenmukaisuutta suhteessa sen käytännön tehokkuuteen ja lain tavoitteisiin.

Huomattava on, että jo hallituksen esityksessä tunnustetaan, ettei maksuliikenteen estojen hyödyllisyydestä pelihaittojen ehkäisyssä ole tutkittua tietoa ja että arviot niiden hyödyllisyydestä perustuvat teoreettisiin oletuksiin. Valiokunnalle toimitetun selvityksen perusteella onkin todettava, etteivät maksuliikenne-estot ole käytännössä toimineet missään maassa. Esimerkiksi Norjassa, jossa maksuliikenne-estot ovat olleet käytössä jo pitkään, on rahapelaamisen — mukaan lukien ulkomaille kanavoituvan pelaamisen — määrä kasvanut merkittävästi. Samalla peliongelmat ovat lisääntyneet, ja maksutavat ovat siirtyneet pois Norjan finanssivalvonnan hyväksymiltä toimijoilta kolmansille osapuolille Euroopan ulkopuolella, joita ei valvo yksikään eurooppalainen finanssivalvonnan elin.

Valiokunnan kuulemat asiantuntijat pitävätkin todennäköisenä, että maksuliikenteen estot johtaisivat myös Suomessa maksujen siirtymiseen viranomaisvalvonnan ulkopuolelle. Seurauksena on esimerkiksi rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen viittaavien maksujen havaitsemisen ja seurannan vaikeutuminen.

Maksuliikenne-estojen käyttöönotto tarkoittaisi lisäksi merkittäviä muutoksia pankkien tieto-, monitorointi- ja maksujärjestelmiin. Pankkien ja maksupalveluntarjoajien täytyisi kehittää ja ylläpitää uusia järjestelmiä estääkseen rahapelaamiseen liittyvät maksutapahtumat. Alustavien las-

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp
Vastalause 1

kelmien mukaan pankkien järjestelmäuudistuksissa olisi kyse miljoonien eurojen kustannuksista. Lisäksi estojärjestelmän ylläpitäminen aiheuttaisi huomattavia kustannuksia vuositasolla. Maksuestojen toimeenpano, ylläpito ja valvonta aiheuttaisivat merkittäviä kustannuksia myös poliisiviranomaiselle. Pidämmekin estojen toteuttamisesta ja ylläpitämisestä aiheutuvia kustannuksia suhteessa niiden kautta saavutettaviin hyötyihin selvästi kohtuuttomina.

Samalla kun pyritään hillitsemään rahapelaamiseen liittyviä haittoja, on huomattava toimien vaikutus rahapelitoiminnan tuottoihin, jotka käytetään urheilun ja liikuntakasvatukseen, tieteen, taiteen sekä nuorisotyön edistämiseen, terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen ja hevoskasvatukseen ja hevosurheilun edistämiseen. Tähän liittyen toteamme, ettei yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavien tahojen rahoituksen tulisi olla riippuvainen rahapelitoiminnasta saatavista tuotoista, minkä vuoksi kannatamme rahapelituottojen ohjaamista valtion yleiskatteellisiksi tuloiksi ja edunsaajien siirtämistä budjetin kehysmenettelyn piiriin. Samalla edunsaajien joukkoa olisi nähdäksemme kuitenkin tarkasteltava kriittisesti, jotta rahoitus voidaan kohdentaa yhteiskunnallisesti aidosti hyödyllisille toimijoille. Esimerkiksi erilaiset somali- ja monikultuuriryhdistykset olisi tällä perusteella jätettävä rahoituksen ulkopuolelle.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 1. lakiehdotuksen 62 l, 62 m ja 62 n § poistetaan ja 14, 62 c ja 66 § sekä voimaantulosäännös hyväksytään muutettuina,

että valiokunnan mietinnön perusteluja muutetaan (*Vastalauseen muutosehdotukset*) ja

että hyväksytään kaksi lausumaa (*Vastalauseen lausumaehdotukset*).

Muutetaan valiokunnan mietinnön kappale 28 kuulumaan seuraavasti:

(28) Pykälämuutos mahdollistaa sen, että kauppojen auloissa tai muilla julkisilla paikoilla ei pidettäisi raha-automaatteja nähtävillä ja liiketiloissa voisi asioida ilman altistusta rahapelaamiselle. Tällöin raha-automaatit sijoitettaisiin siten, että liiketilassa käyvät henkilöt, mukaan lukien alaikäiset ja peliongelmaiset, eivät suoranaisesti altistuisi rahapelaamiselle näkemällä raha-automaatteja tai muiden pelaamista. Esteetön valvonta on toteutettavissa myös esimerkiksi kameravalvonnan ja monitorin avulla. ***Esteetön valvonta ja asiointi liiketilassa ilman näköyhteyttä raha-automaatteihin eivät tästä huolimatta kuitenkaan ole yhtäaikaaisesti toteutettavissa suuressa osassa myyntipaikoista, koska pienissä liiketiloissa ei yksinkertaisesti ole sellaista paikkaa, jonne automaatit olisivat siirrettävissä asiakkaiden katseilta piiloon. Hallintovalioikunta katsookin, että esteettömän valvonnan toteuttamisen tulisi olla ensisijainen raha-automaattien sijoitteluperiaatteita ohjaava säännös.***

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp
Vastalause 1

Vastalauseen muutosehdotukset

14 §

Pelaajan rekisteröinti, tunnistautuneena pelaaminen, pelitili ja asiakkaan tunteminen

Veikkaus Oy:n on 13 c §:n 5 momentissa ja 14 c §:ssä tarkoitettujen pelaamiselle asetettujen rajoitusten toteutumisen varmistamiseksi rahapelejä toimeenpantaessa rekisteröitävä pelaaja, avattava pelaajalle pelitili ja varmistettava, että pelaaja voi pelata rahapelejä ainoastaan Veikkaus Oy:n rekisteröityneeksi pelaajaksi tunnistautuneena. **Edellä sanottua ei kuitenkaan sovelleta pelipisteessä tapahtuvaan lottotyyppisten veikkauspelien ja niihin liittyvien oheispelien eikä pelipisteissä myytävien raaputusarpojen pelaamiseen.**

(2-7 mom. kuten HaVM)

62 c §

Uhkasakko

Poliisihallitus voi asettaa 62 a ja 62 b ja ~~62 m~~ §:ssä tarkoitettun kiellon tehosteeksi uhkasakon. Poliisihallitus tuomitsee 62 a ja ~~62 m~~ §:ssä tarkoitettun kiellon tehosteeksi asetetun uhkasakon maksettavaksi. Markkinaoikeus tuomitsee 62 b §:ssä tarkoitettun kiellon tehosteeksi asetetun uhkasakon maksettavaksi Poliisihallituksen hakemuksesta.

(3 mom. kuten HaVM)

66 §

Muutoksenhaku

(1 mom. kuten HaVM)

Tämän lain nojalla tehtyä luvan peruuttamista tai lupaehtojen muuttamista koskevaa päätöstä ja 62 a §:ssä tarkoitettua rahapelin toimeenpanon kieltä ~~ja 62 m §:ssä tarkoitettua maksutapah-tuman toteuttamisen tai käynnistämisen kieltä~~ on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten HaVM)

Lain 14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin pelipisteessä tapahtuvaan rahapelaamiseen vasta 1 päivästä tammikuuta 2023. Raha-automaattia pelattaessa 14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin jo lain voimaantulosta lukien. ~~Muissa kuin sähköisesti toimeenpantavissa raha-arpajaisissa 14 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2024. Lain 62 l – 62 n §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2023.~~

**Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp
Vastalause 1**

Vastalauseen lausumaehdotukset

- 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin raha-automaattien sijoittelua koskevan lainsäädännön muuttamiseksi siten, että kaupunkien suurissa marketeissa sijaitsevat raha-automaatit siirretään Veikkaus Oy:n erityisiin pelisaleihin.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, että siirrettäessä rahapelitoiminnan tuottojen edunsaajat budjetin kehysmenettelyn piiriin kohdennetaan rahoitus yhteiskunnallisesti aidosti hyödyllisille toimijoille.*

Helsingissä 7.12.2021

Riikka Purra ps
Jussi Halla-aho ps
Mauri Peltokangas ps

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp
Vastalause 2

Vastalause 2

Perustelut

Hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 135/2021 vp) tavoitteena on ehkäistä ja vähentää rahapelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa rahapelitoiminnan valvonnan ja pelaajien oikeusturvaa ja yksinoikeusjärjestelmän kykyä ohjata kysyntää arpajaislailla säänneltyyn rahapelitarjontaan rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen edelleen tehostamiseksi.

Kokoomukselle arpajaislain uudistuksen tärkein tavoite on se, että rahapeliongelmaisten määrä Suomessa vähenee. Jokainen rahapeliongelmiin joutunut on valtava inhimillinen tragedia. Katsonne, ettei tärkeää työtä tekevien järjestöjen ja muiden tahojen rahoitus voi olla kiinni siitä, kuinka paljon suomalaiset häviävät rahaa rahapeleihin. Tästä näkökulmasta tarkastelemme hallituksen esitystä.

Hallituksen esityksen lähtökohtainen ongelma on, ettei siinä arvioida vaihtoehtoja nykyiselle yksinoikeusjärjestelmälle. Hallituksen olisi tullut selvittää, olisiko hallituksen esitykset tavoitteet haittojen vähentämiseksi saavutettavissa vähemmän yksilöiden vapautta rajoittavalla sääntelyllä. Perustuslakivaliokunta on kehottanut hallintovaliokuntaa huolellisesti arvioimaan, olisivatko esityksen tavoitteet saavutettavissa elinkeinovapauteen vähemmän puuttuvien keinoin. Tällaista arviota ei kuitenkaan hallintovaliokunnassakaan tehty sääntelyn perusratkaisun osalta.

Pakollinen tunnistautuminen säädettiin lakiin jo arpajaislain edellisen uudistuksen yhteydessä. Se on ollut käytössä tämän vuoden alusta, vaikka laki tulee voimaan vuoden 2022 alusta. Tässä hallituksen esityksessä hyvää ovat vahvan tunnistautumisen lisäksi rahapelaamisen markkinoinnin tiukennukset ja Veikkaukselle annettava mahdollisuus yritysten väliseen liiketoimintaan. Kokoomus pitää valitettavana, että hallitus jätti tämän esityksen yhteydessä käsittelemättä monia asioita, joihin on jo pitkään odotettu ratkaisuja. Tässä vastalauseessa keskitymme puutteista keskeisiin.

Rahapeliautomaatit on siirrettävä markettien tuulikaapeista erillisiin tiloihin

Hallituksen esityksessä Veikkaukselle asetetaan velvollisuus ottaa peliautomaattien sijoittelussa huomioon periaatteet haittojen ehkäisystä ja laatia tätä koskevat suunnitelmat. Uudistus on hyvä, mutta ei lainkaan riittävä. Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisten perusteella peliautomaatit ovat eniten rahapeliongelmia aiheuttava rahapelaamisen muoto ja näiden hajasijoittelusta tulisi luopua.

Kokoomus näkee, että rahapeliautomaatit on siirrettävä markettien tuulikaapeista erillisiin, valvottuihin tiloihin, joihin pääsyä kontrolloidaan tehokkaasti. Kaupassa on voitava käydä ja elää arkea ilman, että tarvitsee nähdä rahapelikonetta. Nykyinen järjestelmä on kohtuuton Suomen noin 110 000 rahapeliriippuvuuden kanssa kamppailevalle.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp
Vastalause 2

Ehdotamme lausumaa, jolla eduskunta edellyttäisiin viipymättä ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta rahapeliautomaatit rajataan jatkossa ainoastaan erillisiin, valvottuihin tiloihin. Tällaisilla tiloilla tarkoitetaan esimerkiksi arpajaislain 4 §:ssä tarkoitettuja pelikasinoa (5 kohta), erityisiä pelisaleja (6 kohta) ja pelipisteitä (7 kohta).

Tehottomat rahansiirtoestot on torjuttava

Hallituksen esittämät maksuliikenne-estot eivät ole haittojen torjunnan näkökulmasta tehokkaita, ja ne rajoittavat kohtuuttomasti omaisuudensuojaa ja elinkeinovapautta. Ne ovat myös ristiriidassa vapaan internetin ihanteen kanssa. Estoja olisi helppo kiertää esimerkiksi verkkolompakon tai ulkomaisen pankkitilin avulla. Peruslakivaliokunta ja lainsäädännön arviointineuvosto ovat korostaneet maksuliikenne-estoja tukevan tutkimustiedon puuttumista.

Estojärjestelmät ovat myös kalliita toteuttaa. Laskun maksavat käyttäjät. Yksisuuntaisella maksuliikenne-estolla esitys vauhdittasi myös suomalaisten asiakkaiden siirtymistä ulkomaisten pankki- ja maksupalveluiden käyttäjiksi. Se myös lisää asiantuntija-arvioiden mukaan rahanperuriskisiä.

Ruotsi on harkitsemassa estojen poistamista laista niiden tehottomuuden ja kustannusten vuoksi. Kokoomus katsoo, ettei tehotonta ja periaatteellisesti ongelmallista esitystä tule edistää.

Lisäksi kokoomus huomauttaa, että perustuslakivaliokunnan lausunnossa oleva vaatimus poistaa saapuvan pelivoiton estoa tarkoittava kohta merkitsee huomattavaa muutosta sääntelyyn ja sen vaikutuksiin. Myös tämä puoltaa ratkaisua, jossa maksuliikenne-estoja koskeva osuus jätetään hallituksen esityksestä pois.

Esitämme esitettyjen 62 l—n pykälien poistamista 1. lakiehdotuksesta ja 66 §:n jättämistä nykyiseen muotoonsa, jolloin rahansiirtoestoja ei Suomessa oteta käyttöön.

Veikkauksen ja edunsaajien kohtalonyhteys on katkaistava

Kokoomus katsoo, että nykyinen järjestelmä, jossa esimerkiksi tieteen, taiteen, urheilun ja nuorisotyön kaltaisten tärkeiden kohteiden rahoitus on kytköksissä siihen, kuinka paljon suomalaiset häviävät rahaa Veikkauksen peleihin, on tullut tiensä päähän.

Kokoomus katsoo, että Veikkauksen tulouttamista varoista nyt rahoitettavat kohteet on siirrettävä budjetin puolelle ja rahoituksen korvamerkintä on katkaistava. Tärkeää työtä tekevien järjestöjen ja muiden kohteiden rahoitus on turvattava valtion budjetista.

Ehdotamme lausumaa, jolla hallitus edellyttäisiin viipymättä ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta Veikkauksen tuloutuksesta nyt rahoitettavat kohteet siirretään budjetin puolelle ja rahoituksen korvamerkintä katkaistaan.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp
Vastalause 2

Rahapelijärjestelmän valvontaa on tehostettava

Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) mukaan rahapelaamisen haittojen ehkäisy edellyttää valvonnan keskittämistä ja tehostamista nykyisestä. KKV:n mukaan Suomen rahapelijärjestelmän sääntely ei täytä tehokkaan valvonnan vaatimusta. Sääntelystä on vastuussa monta eri tahoa, joiden tehtävät ovat osittain päällekkäisiä, mistä syystä niiden keskinäiset vastuut jäävät epäselviksi.

Kokoomus katsoo KKV:n suositusten mukaisesti, että suomalaisen rahapelijärjestelmän on oltava järkevästi ja tasapuolisesti säänneltyä. Valvontaa on tehostettava ja keskitettävä nykyisestä, ja se on erotettava tiukasti edunsaajista.

Esitämme lausumaa, jolla hallitus edellytetään ryhtymään viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta rahapelijärjestelmän valvontaa tehostetaan ja keskitetään nykyisestä ja se erotetaan tiukasti edunsaajista.

Järjestöjen omaehtoista varainkeruuta on edistettävä

Veikkaus Oy:n tuotto ja sitä kautta tuloutus yhteiskunnalle on laskenut pysyvästi suhteessa koronaa edeltävään aikaan. Kokoomus katsoo, että tapahtunut muutos alleviivaa jo aikaisemmin olemassa ollutta tarvetta edistää tärkeää työtä tekevien yhdistysten, järjestöjen ja muiden tahojen rahoituskanavien monipuolistamista ja omaehtoista varainkeruuta. Lainsäädäntöä on muutettava siten, että tähän tarpeeseen kyetään vastaamaan nykyistä paremmin.

Tältä osin viittaamme hyvänä esimerkkinä edustaja Ville Kauniston lakialoitteeseen LA 50/2021 vp, jossa ehdotetaan yhteisön ja luonnollisen henkilön lahjoitusvähennysten laajentamista tavalla, joka edistäisi muun muassa juuri niiden arpajaislaissa määriteltyä yleishyödyllistä työtä tekevien yhdistysten, järjestöjen ja muiden tahojen rahoituskanavien monipuolistamista ja omaehtoista varainkeruuta, jotka kärsivät Veikkauksen tuoton alenemasta.

Valitettavasti Marinin hallitus ei ole lakialoitteen esitykseen tarttunut. Esitämme eduskunnan hyväksyttäväksi lausumaa, jolla hallitus edellytettäisiin viipymättä ryhtymään toimenpiteisiin yleishyödyllistä työtä tekevien yhdistysten, järjestöjen ja muiden tahojen rahoituskanavien monipuolistamisen ja omaehtoisten varainkeruun edistämiseksi.

Rahapelijärjestelmän tulevaisuutta on arvioitava

Suomi on Euroopan viimeisiä maita, joissa on vielä jäljellä rahapelijärjestelmän yksinoikeus- eli monopolimalli. Yhä nopeammin muuttuvassa maailmassa monopolimallin säilyttämisen käytännön edellytysten säilyminen tulevaisuudessa on avoin kysymys.

Nettipelaamisen puolella Veikkauksen monopoli on jo käytännössä murtunut. On kaikkien etu, että hyvissä ajoin selvitetään myös muita mahdollisia malleja, mikäli Veikkauksen monopolimalli tulisi jossain vaiheessa tiensä päähän. Suomen näkökulmasta olennaista on tarkastella esimerkiksi Ruotsin lisenssimallista saatuja kokemuksia hyötyineen ja haittoineen. Hallintovaliokunnan saaman asiantuntijaselvityksen perusteella rahapelihaittojen vähentäminen ei erityisesti puolla monopolimallia.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp
Vastalause 2

Kokoomus katsoo, että Suomessa on arvioitava koko rahapelijärjestelmän tulevaisuutta ja selvittävä perusteellisesti vaihtoehtoja, joissa siirtymä mahdollisiin muihin järjestelmiin voitaisiin tehdä hallitusti siten, että samalla veikkausvoittovaroista rahoitettavien kohteiden rahoitus voitaisiin turvata.

Esitämme lausumaa, jolla hallitus edellyttäisiin käynnistämään viipymättä tätä koskeva selvitys.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 1. lakiehdotuksen 62 l, 62 m ja 62 n § poistetaan ja 66 §:n 2 momentti hyväksytään muutettuna, (***Vastalauseen muutosehdotukset***)

että hyväksytään viisi lausumaa (***Vastalauseen lausumaehdotukset***).

Vastalauseen muutosehdotukset

66 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla tehtyä luvan peruuttamista tai lupaehtojen muuttamista koskevaa päätöstä ja 62 a §:ssä tarkoitettua rahapelin toimeenpanon kieltä ~~ja 62 m §:ssä tarkoitettua maksutapah-tuman toteuttamisen tai käynnistämisen kieltä~~ on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta rahapeliautomaatit rajataan jatkossa ainoastaan erillisiin, valvottuihin tiloihin.
2. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta Veikkauksen tuloutuksesta nyt rahoitettavia kohteita siirretään rahoitettaviksi budjetista ja rahoituksen korvamerkintä katkaistaan.
3. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta rahapelijärjestelmän valvontaa tehostetaan ja keskitetään nykyisestä ja se erotetaan tiukasti edunsaajista.
4. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viipymättä toimenpiteisiin yleishyödyllistä työtä tekevien yhdistysten, järjestöjen ja muiden tahojen rahoituskanavien monipuolistamisen ja omaehtoisen varainkeruun edistämiseksi.

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp
Vastalause 2

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää viipymättä selvitystyön, jossa arvioidaan suomalaisen rahapelijärjestelmän tulevaisuutta, ja selvittää vaihtoehtoja, joissa siirtymä mahdollisiin muihin järjestelmiin voitaisiin tehdä hallitusti ja samalla turvata veikkausvoittovaroista rahoitettavien kohteiden rahoitus.

Helsingissä 7.12.2021

Mari-Leena Talvitie kok
Kari Tolvanen kok
Heikki Vestman kok
Ben Zyskowicz kok